

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Praha 2019

Vladislava Savkova

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Bakalářská práce

Vladislava Savkova

Populismus v ukrajinské politice

Populism in Ukrainian politics

Praha 2019

Vedoucí práce: Mgr. Jan Bíba, Ph.D.

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Bíbovi, Ph.D. za podnětné rady, metodickou a odbornou pomoc při zpracování mé práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině, Alexovi a kamarádům, bez kterých bych tuto práci nenapsala.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 9 července 2019

Vladislava Savkova

Klíčová slova: populismus, Ukrajina, volby, předvolební kampaň, rétorika, Julija Tymošenková.

Keywords: populism, Ukraine, election, election campaign, rhetoric, Yuliya Tymoshenko

Abstrakt (česky)

Hlavní cíl práce spočívá v teoretické analýze pojmu populismus a jeho aplikaci na současnou Ukrajinu v podmínkách předvolební kampaně 2019. Klíčovým předmětem zájmu je Julija Tymošenková, ukrajinská politička, bývalá dvojnásobná předsedkyně vlády Ukrajiny a kandidátka na post prezidenta Ukrajiny ve volbách roku 2019.

Práce je koncipována do 4 částí. První dvě teoretické části se zaměří na konceptuální vymezení populismu – jeho teoretického rámce, v čem spočívá problém přesné definice pojmu, zaměří se na charakteristické rysy populismu podle Paula Taggarta a jeho metody jako formy politické praxe a také příčiny jeho vzestupu v dnešní době po celém světě. V posledních dvou částech je analyzována hypotéza, zda zkoumaná aktérka (Julija Tymošenková) a její rétorika naplňují populistické charakteristiky uvedené v teoretické části, což může být přínosné jako příklad pro budoucí výzkumy dalších politiků a jejich rétorik. Pro analýzu politického programu Tymošenkové, debat a prohlášení v médiích a na sociálních sítích bude použita metoda obsahové analýzy. Pro zkoumání bude vymezeno období únor 2018 až duben 2019.

Abstract (in English)

The main goal of the thesis will be to analyze the concept of populism and its application to the current Ukraine in the conditions of the election campaign 2019. Yulia Tymoshenko as a Ukrainian politician, former Prime Minister of Ukraine and candidate for the post of President of Ukraine will be the key subject of this research.

The work will be divided into 4 parts. The first two theoretical parts will focus on the conceptual definition of populism, its theoretical framework, the problem of the exact definition of populism, focus on the characteristic features of populism according to Paul Taggart and the method of populism as a form of political practice and also the cause of its rise in nowadays world. The last two parts will analyze the hypothesis whether Yulia Tymoshenko and her rhetoric are fulfilling the populist characteristics mentioned in the theoretical part, which could be useful as an example for future research of other politicians and their rhetorics. Content analysis will be used to analyze Tymoshenko's political program, debates and statements in the media and social networks in the period February 2018 to April 2019.

Obsah

Úvod	8
1. Populismus ve světě	11
1.1. Problém definice pojmu populismus	11
1.2 Koncepční vymezení pojmu populismus.....	12
1.3 Vliv prostředí a národních podmínek na vznik populismu v konkrétních zemích	16
2. Populismus na Ukrajině.....	20
2.1.Podobnosti s Evropou a rozdíly	20
2.2. Ideologický problém stran na Ukrajině.....	22
2.3. Populismus v prezidentských volbách 2019	24
2.4. Výsledky prezidentských voleb 2019.....	26
3. Metody pro zkoumání rétoriky	32
3.1 Popis principu	32
4. Julija Tymošenková.....	34
4.1. Historie strany Bat'kivščyna a Tymošenkové.....	34
4.2. Analýza rétoriky	37
4.2.1. Nepřátelství vůči reprezentativní demokracii.....	38
4.2.2. Heartland.....	39
4.2.3. Nedostatek základních hodnot a charismatické vůdcovství	41
4.2.4. Pocit krizové situace	43
4.2.5. Krátkotrvající a sebeomezující charakter	46
4.2.6. „Chameleonská“ povaha.....	47
4.3. Zda odpovídá rysům populisty	48
Seznam použité literatury	53
Seznam grafů a tabulek.....	61

Úvod

V moderních podmínkách naší společnosti, která je charakterizována nestabilitou a hlubokou krizí v sociálně-ekonomické, politické a právní sféře, se rozšířil fenomén populismu. Populismus je symptomem a jeho projevy se nejčastěji vyskytují v politických systémech, které neplní své funkce a nejsou schopné vhodným způsobem reagovat na politické, ekonomické a společenské požadavky obyvatelstva. Proto se nejzřetelněji projevuje jako reakce na problémy, které nejsou vyřešeny, nebo jsou úplně ignorovány orgány vlády. V Evropě je jedním z takových diskutovaných problémů otázka imigrantů, v USA se mluví o prohloubení nerovnosti a na Ukrajině jsou to otázky nízkých příjmů a korupce.

Ve své činnosti populisté používají více emocionální než racionální argumenty, rétoriku obvinění a podněcování protikladů, a to zejména ve chvílích krize. Nyní ukrajinská společnost žije už pátý rok ve válce. Společnost je zaplavena zklamáním a apatií, která budí nejistotu a strach a vede ke kolosální nedůvěře vůči formálním institucím. Podobná nálada je problémem nejen posledního období, ale většiny let nezávislosti Ukrajiny. Avšak naléhavost tématu populismu na Ukrajině spočívá v tom, že teď existuje riziko, že ve volbách roku 2019 bude využívání populistických metod neuvěřitelně širší. Ve spojení s dost vysokou úrovní nedůvěry vůči současné vládě a prezidentovi jsou lidé ochotni podporovat jednoduché řešení jejich problémů a hlasovat pro jakéhokoliv kandidáta, který není ve spojení se starým režimem. Toto snadno využívají političtí aktéři, a to zejména s pomocí nejrozumnějších populistických metod pro dosažení popularity a podpory voličů.

Populismus je celosvětovým jevem a stal se nezbytným atributem v jisté míře každého politika, protože v moderním politickém boji pro získání popularity je nutné mluvit jednoduchým a srozumitelným jazykem masy a jasně vyjadřovat své myšlenky o obtížných věcech a naléhavých problémech. Avšak téma ukrajinského populismu není popsáno ve světové a ukrajinské literatuře v dostatečné míře a má velmi omezenou výzkumnou základnu. Proto se ve své práci pokouším analyzovat populismus na Ukrajině prostřednictvím výzkumu zahraničních vědců, kteří významně přispěli k rozvoji tohoto tématu. Právě pomocí charakteristických bodů podle Paula Taggarta rozvíjím určitý postup, podle něhož lze rozpoznat populismus v rétorice politika. Jako příklad analýzy uvádím zkoumání rétoriky Juliji Tymošenkové, ukrajinské političky a bývalé dvojnásobné předsedkyně vlády Ukrajiny, která je kritizována kvůli populismu ve vlastní rétorice ze strany svých oponentů. Na začátku předvolební kampaně 2018–2019 byla zřejmým lídrem volebních sympatií v ratingu na prezidentský post

a nejpravděpodobnějším vítězem prvního kola voleb, což se však změnilo po ohlášení kandidatury Volodymyra Zelenského.

Cíl práce proto spočívá v tom, aby na příkladě prezidentských voleb byly prozkoumány metody, které pomůžou rozpoznat populistickou rétoriku politiků, což může být přínosné z hlediska budoucích voleb do parlamentu na Ukrajině. Může to pomoci voličům kriticky a racionálně přemýšlet a umět rozpoznávat populistické sliby, které politici využívají pro získání popularity, což může být užitečné pro zvýšení úrovně vzdělání občanské společnosti.

Samotný termín populismus je složitý, což komplikuje jeho přesnou definici. Proto bych se v první, teoretické části chtěla zaměřit na konceptuální vymezení pojmu populismus a jeho teoretického rámce. I když různých názorů na samotný termín existuje obrovské množství, ze všech možných přístupů se zaměřím na definice pojmu populismu jako specifického druhu ideologie a charakteristické rysy populismu podle Paula Taggarta. V této části bych také zdůraznila hlavní příčiny aktivního vzestupu populismu v dnešní době v celém světě, zejména na příkladech příchodu populistů k moci v USA a Evropě.

Ve druhé části rozvíjím téma populismu na Ukrajině a jeho projevy v politice. Pomocí srovnání s projevy populismu v Evropě proanalyzuji jeho zvláštní rysy v ukrajinské politice a zároveň s tím prozkoumám činnost populismu v rámci prezidentských voleb 2019 a jejich výsledků.

Ve třetí části rozvíjím charakteristické rysy populismu podle Paule Taggarta pro vypracování konkrétního postupu pro analýzu rétoriky politika, který ukazují na příkladě analýzy předvolební kampaně Juliji Tymošenkové.

Čtvrtá část bude celkově věnována Juliji Tymošenkové. Ve své práci budu podrobněji analyzovat její politickou kariéru, politický program, debaty a prohlášení v médiích a na sociálních sítích pomocí obsahové analýzy, abych zjistila, zda rétorika Tymošenkové splňuje charakteristiky populismu podle metody, která bude představena v předchozích částech. Pro získání co nejúplnějšího obrazu zkoumané aktérky a její rétoriky během předvolební kampaně bude pro analýzu vymezeno období únor 2018 až duben 2019.

Závěrečná část shrnuje výsledky předchozích výzkumů. Díky teoretickému rozboru pojmu populismus a konkrétním příkladům zjistím odpověď na otázku této studie, zda je Tymošenkova příkladem populisty v ukrajinské politice, což může sloužit jako příklad pro budoucí výzkumy a analýzy dalších politiků.

1. Populismus ve světě

1.1. Problém definice pojmu populismus

V dnešní době je zřejmé, že fenomén populismu ovlivnil osud světové politiky moderní éry a že se klasickým začátkem textů o populismu staly úvahy o tom, nakolik je tento pojem složitý, nejednoznačný a zahrnující obrovský počet charakteristik. Samotný pojem „populismus“ je zkoumán historiky a politology z různých zemí již dlouho. Nicméně s celou řadou akademických prací věnovaných problematice současného populismu ukazuje politická věda jasnou bezmocnost při formulování obecně uznávané definice tohoto fenoménu. Argentinský politický teoretik Ernesto Laclau o tom napsal: „Intuitivně víme, o čem mluvíme, když nazýváme populistické hnutí nebo ideologie, ale zároveň máme velké potíže s překladem intuice do konkrétního konceptu“¹. O tomto problému řekl americký historik Richard Hofstadter během slavné konference o populismu v roce 1967 v Londýně: „Každý mluví o populismu, ale nikdo neví, co to je.“²

Fragmentace populistických stran a organizací, různorodost forem a cílů jejich politické činnosti a ideologické povahy ztěžují v zásadě vyvinout přísný kategoriální systém, který nám umožní jednoznačně definovat populismus s ohledem na všechny jeho specifické projevy. Proto neexistují srozumitelná kritéria, která by nám umožnila určit, v jakém okamžiku se politici stávají populisty ve více či méně přesném smyslu slova, protože se nakonec každý politik – zejména v zemích s demokracií, kde vše závisí na voliích – snaží potěšit lid a být srozumitelný pro co největší počet občanů a citlivě podchytit to, co si myslí „prostí lidé“.

V každém případě jsem ve své práci vybrala několik názorů různých autorů, kteří popisují populismus jako určitý typ ideologie, a na tuto definici budu navazovat konkrétní charakteristiky, zejména ty, které jsou specifické pro určitý region, v mém případě je to Ukrajina.

---

¹LACLAU, Ernesto. *Politics and Ideology in Marxist Theory: Capitalism – Fascism – Populism* [online]. St. 143 London, 1977 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://aklatangbayan.files.wordpress.com/2013/03/politics-and-ideology-in-marxist-theory.pdf>

²MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Přeložila Markéta HOFMEISTEROVÁ. St. 121 Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

1.2 Koncepční vymezení pojmu populismus

Podle Cambridge dictionary populismus představuje politické myšlenky a činnosti, jejichž cílem je získat podporu obyčejných lidí tím, že jim poskytne to, co chtějí.³ Přibližně taková základní představa o populismu převažuje mezi lidmi zejména na Ukrajině. V drtivé většině se pouze odborníci obrací k hlubší analýze tohoto fenoménu, který v sobě skrývá širokou škálu různých přístupů ke studiu tohoto jevu.

Například anglická politická teoretička Margaret Canovan napsala, že se populismus v moderních demokratických společnostech jeví jako výzva k „lidem“ proti ustavené struktuře vlády a dominantním ideám a hodnotám společnosti. Tento strukturální rys zase určuje charakteristický legitimní základ populismu, politického stylu a jeho nálady. Canovan dokonce rozdělila politický populismus do čtyř podtypů:

1. populistická diktatura s charismatickými vůdci, jejichž moc spočívá ve schopnosti hrát s masami;
2. populistická demokracie je poptávka po referendech nebo jiných prostředcích lidové iniciativy, kterými by se masy mohly častěji a účinněji zúčastnit politického procesu;
3. reakční populismus se projevuje jako vykořisťování rozdělení mezi vzdělaným i progresivním názorem a názorem reakčního obyvatelstva zejména na takové otázky, jako je etnické nepřátelství;
4. populismus politiků je záměrné použití vágních definic pojmu „lid“ stranami, které se snaží o odstranění viditelných rozdílů mezi odlišnými politickými spektry anebo se od politiky jako celku snaží distancovat.⁴ Politici se v takovém případě také snaží budovat univerzální lid a vytvářet catch-all koalice.⁵

Avšak autorka zároveň zdůrazňuje, že neexistuje žádná ideologie, hospodářský program, sociální základna ani politický styl, který by mohl být společný pro všechny typy. Jediné, co

---

³ Cambridge dictionary: *Meaning of populism in English* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/populism>

⁴ CANOVAN, Margaret. *Two strategies for the study of populism* [online]. St. 551, 1982, 544–552 [cit. 2019-04-04]

⁵ CANOVAN, Margaret. *Populism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, st. 272, 1981. ISBN 0151730784.

všechny sdílí, je společná rétorika, která je slučitelná se všemi druhy různých sociálních základů a ekonomických zájmů, s různými ideologiemi nebo s nedostatkem ideologie obecně.⁶

Cas Mudde představuje svou vlastní vizi pro definice pojmu populismu, v níž je populismus ideologií, která považuje společnost rozdělenou na dvě homogenní a antagonistické skupiny – „chudí lidi“ proti „korumpovaným elitám“, a tvrdí, že politika by měla být výrazem volonté générale (obecné vůle) lidí. I když se velký počet vědců snaží vyhnout se pojetí ideologie a spíše mluví o populismu jako o stylu komunikace, politické přitažlivosti, diskurzu nebo rétorice, myšlenka základní konfrontace mezi lidmi a elitou stále zůstává zásadní. V tomto pojetí vidí 4 hlavní koncepce, které by mohly charakterizovat tento fenomén: ideologie, lidé, elita a obecná vůle.⁷

Cas Mudde zdůrazňuje, že populismus musíme zařadit do „úzké (thin) nebo „zředěné“ (thin-centered) ideologie, která má omezené jádro, je vázána na užší okruh politických pojmů a má omezenější ambice a rozsah než „plné“ (thick) ideologie, a proto není schopna osamostatnit se jako praktická politická ideologie a ukázat rozsáhlý a ucelený program řešení klíčových politických otázek.⁸ V současném světě populisté spojují populismus s jednou nebo více dalšími ideologiemi a přidávají doplňující dimenze pro lid a elity, a to většinou na základě morálního rozdělení. Zároveň populisté argumentují, že politika by měla následovat obecnou vůli chudých lidí, která je prezentována jako homogenní soubor stejných zájmů a preferencí, kde je populistů prezentován jako hlas lidu, zatímco elity jsou reprezentanti zvláštních zájmů.⁹ Avšak musíme si pamatovat, že kritika elit je nezbytnou, ale ne dostačující podmínkou, aby politik byl považován za populistu, protože by jinak každý, kdo kritizoval vládu a současný stav v určitém státě, zřejmě byl populistou, což není správné.¹⁰ Dokonce tady vidíme, že jednou z charakteristik pro rozlišování mezi populisty a nepopulisty je pluralismus, který naopak vidí politiku jako soubor kompromisů a váží si rozdělení společnosti, což je neslučitelné s populismem.

Politolog Paul Taggart také napsal, že populismus má mnoho atributů ideologie, ale ne všechny. Populismus je antipolitická, chameleonská a epizodická reakce na krizi proti ideám,

---

⁶CANOVAN, Margaret. *Two strategies for the study of populism* [online]. St. 552, 1982, 544–552 [cit. 2019-04-04]

⁷MUDDE, Cas. Populism. St. 29–30. KALTWASSER, TAGGART a ESPEJO. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press, 2017, s. 27–41. ISBN 9780198803560.

⁸Tamtéž, st. 30

⁹Tamtéž, st. 31–33

¹⁰MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Přeložil Markéta HOFMEISTEROVÁ. St. 2 Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

institucím a praktikám reprezentativní politiky.¹¹ Autor se snaží vybudovat univerzální porozumění pojmu populismus, a proto vysvětluje problém pomocí šesti bodů.

První je nepřátelství populismu vůči reprezentativní politice. Jak o tom také řekl německý politolog Jan-Werner Müller, že se populismus objevuje s nástupem reprezentativní demokracie – to je její stín.¹² Populismus jako soubor myšlenek má v základě politický odpor vůči politice, kterou považuje za špinavou a korumpovanou. Proto se populisté zřikají kompetence reprezentativní politiky a místo toho upřednostňují jednoduchost a přímost ve své vlastní politice.¹³

Druhá charakteristika je častým odkazem na idealizované „heartland“, ve kterém populisté mají tendenci se identifikovat s idealizovanou verzí svých vybraných lidí a umísťují je do podobného idealizovaného prostoru. Heartland je územím představitosti, kde jsou ztělesněny pozitivní aspekty každodenního života, ale nikoliv ve formě utopie, protože se populisté snaží retrospektivně ukázat, co se v současnosti ztratilo, a tím se obrací na minulost.¹⁴

Třetím znakem populismu je podle Taggarta nedostatek základních hodnot. Zatímco jiné ideologie jsou zaměřené na jednu nebo více hodnot, jako jsou rovnost, svoboda a sociální spravedlnost, populismus žádnou takovou základní hodnotu nemá. Prázdnota populismu, nedostatek klíčových hodnot znamená, že je zvláště závislý na politice osobnosti a bude pravděpodobně využíván charismatickými vůdci. Avšak problém vůdcovství spočívá také v tom, že se obyčejní lidé spoléhají na nejvýraznějšího jednotlivce pro vedení, ale pokud vedení není charismatické, vzniká nebezpečí vzniku vysoké centralizace nebo dokonce autoritářství.¹⁵

Čtvrtá charakteristika odkazuje na skutečnost, že populistická hnutí obvykle prospívají během krizí, tedy v dobách, kdy jsou sociální, ekonomické a politické struktury v obtížné situaci. Problém je v tom, že krize může být vymyšlená populisty pro vlastní výhodu, ale hlavní je to, aby tento pocit krizí existoval přinejmenším u jedné sociální skupiny.¹⁶

---

¹¹TAGGART, Paul A. *Populism*. St. 1–5 Philadelphia: Open University Press, 2000. ISBN 0-335-20045-1.

¹²MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Přeložil Markéta HOFMEISTEROVÁ. St. 20 Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

¹³TAGGART, Paul A. *Populism*. St. 3 Philadelphia: Open University Press, 2000. ISBN 0-335-20045-1.

¹⁴Tamtéž, st. 95

¹⁵Tamtéž, st. 101–103

¹⁶Tamtéž, st. 4

Pátá zvláštnost populismu je spojena s tím, že populistická hnutí jsou krátkotrvající a sebeomezující. Institucionální paradox populismu naznačuje, že populisté jsou nuceni spoléhat se na ty institucionální struktury, které jsou vlastně vystaveny jejich destruktivní kritice. Populisté se snaží vyhnout tomuto institucionálnímu dilematu a zdají se být příznivci přímé demokracie, ve které politik přímo komunikuje s obyvatelstvem. Jednou z odpovědí na populistické institucionální dilema je zdůraznění úlohy vůdců, kde populisté naleznou útočiště v představě svého vůdce.¹⁷ Tato okolnost se také týká skutečnosti, že jakmile populistická strana, hnutí nebo vůdce přijde k moci, musí se stát součástí ústavního systému, aby přežili a klidně plnili své povinnosti a v průběhu toho můžou ztratit přitažlivost v očích svých příznivců, kteří sdíleli kritiku reprezentativního systému.

Konečná charakteristika populismu hovoří o jeho „chameleonské“ povaze, což znamená, že populisté vždy nabývají barvy prostředí, ve kterém se nachází. Není to jako kamufláž nebo maskování, protože populismus vždy částečně tvořil aspekty prostředí, ve kterém se nachází. Populismus má primární a sekundární rysy a jedním z primárních rysů je, že si bere sekundární rysy ze svého kontextu. Všechny ideologie to do určité míry dělají, ale populismus vytváří příběhy, mýty a symboly, které musí rezonovat s jakýmkoliv prostředím.¹⁸

Zároveň je pro moji práci důležité zmínit specifický rys, na který upozorňuje Cas Mudde. To je tzv. cestující problém (travelling problem), který spočívá v tom, že mnoho definic je geograficky nebo historicky časově dost významně specifických, protože populismus je vysoce segregovaný, pokud jde o disciplíny a regiony studia, takže se dokonce může stát, že vypracovaný koncept platí pouze pro jeden případ.¹⁹ Proto se ve své práci budu orientovat na dříve uvedené definice pojmu populismus s tím, že to doplním zkoumáním zvláštních podmínek, ve kterých se vyvinul populismus ve světě, zejména na Ukrajině.

---

¹⁷TAGGART, Paul A. *Populism*. St. 100 Philadelphia: Open University Press, 2000. ISBN 0-335-20045-1.

¹⁸Tamtéž, st. 3

¹⁹MUDDE, Cas. *Populism*. St. 29–30. KALTWASSER, TAGGART a ESPEJO. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press, 2017, s. 27–41. ISBN 9780198803560.

1.3 Vliv prostředí a národních podmínek na vznik populismu v konkrétních zemích

Populismus není osamělý fenomén, nýbrž se naopak projevuje v různých podobách s odlišnými charakteristickými znaky a šíří se po celém světě. Okolnosti, které vedou k rostoucí popularitě populistických hnutí a jejich vůdců, se liší v závislosti na konkrétním regionu, což svědčí o vysoké segregaci projevu populismu v různých zemích. Zkoumání a analýza politických, ekonomických a sociálních podmínek, ve kterých populisté zvyšují svou aktivitu, může pomoci porozumět a vysvětlit úspěch populismu a zároveň najít podobnosti a rozdíly jeho projevů v různých státech světa.

V roce 2018 odhalil britský deník The Guardian výsledky rozsáhlého výzkumu růstu podpory populistických hnutí v Evropě, který se uskutečnil společně s 36 předními světovými odborníky v oblasti politických věd. Analytická zpráva zahrnuje 31 evropských zemí – 28 členských států Evropské unie. Výzkumníci studovali výsledky všech parlamentních voleb v těchto zemích za dvě desetiletí (od roku 1998) a sledovali výsledky populistických stran. Jak se ukázalo, během této doby se podpora populistických politiků mezi voliči ztrojnásobila – dnes pro ně hlasovalo 25 % moderních Evropanů.²⁰ Evropa není jedinečný region na světě, kde popularita populistů v politické hierarchii neustále roste. The Guardian připomíná, že dnes mají populistické síly zastoupení v exekutivě v pěti ze sedmi největších demokracií na světě – v Indii, USA, Brazílii, Mexiku a na Filipínách.²¹

John Judis nakonec tento jev označí jako populistický výbuch. Autor se domnívá, že mocná populistická hnutí vznikají pouze ve specifických podmínkách, kde existuje rozdíl mezi převažujícími politickými normami a postoji velké skupiny obyvatelstva. Podle Judise tak populisté v posledních desetiletích ve Spojených státech spojují popření základních principů tzv. neoliberálního konsenzu.²² Volný obchod, volný pohyb kapitálu a slabá regulace finančního sektoru – tyto principy nakonec přijaly obě dominující americké strany – demokraté a republikáni. Ale postupem času neoliberální zásady, a to i s růstem ekonomiky, přispěly k prohloubení nerovností, zejména zaostalosti nižších vrstev americké společnosti, které trpěly

---

²⁰LEWIS, CLARKE, BARR, HOLDER a KOMMENDA. Revealed: one in four Europeans vote populist: Exclusive research shows how populists tripled their vote over the past two decades. *The Guardian* [online]. 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/nov/20/revealed-one-in-four-europeans-vote-populist>

²¹Tamtéž.

²²JUDIS, John B. *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. St. 28 New York: Columbia Global Reports, [2016]. ISBN 978-0-9971-2644-0.

převodem obvyklých pracovních míst do jiných zemí a tlakem na mzdy ze strany nízkokvalifikovaných migrantů.²³

Odpověď na tento jev byla podpora Donalda Trumpa v prezidentských volbách v roce 2017, i když nebyla jeho kandidatura od počátku brána vážně. Avšak rétorika Trumpa našla ohlas ve velkých segmentech voličů, zejména prostřednictvím drtivé kritiky neoliberálního konsensu v důsledku velké recese.²⁴ Trumpovo agresivní chování spojené s jeho výzvami k obchodu, přistěhovalectví a převodu výroby získalo příznivce mezi republikány a nezávislími. Politická podpora Trumpa se skládala z bílých voličů z pracovní a střední třídy, kteří v důsledku globalizace a přechodu k postindustriální ekonomice zůstaly mimo tento proces. Rostoucí hněv většiny voličů byl způsoben tím, že změny v kultuře země způsobily ostré odmítnutí určitého procenta amerických občanů, že tradiční obraz bílých protestantů postupně zmizel ze sociální reality a jeho ekonomické zájmy nejsou ve Washingtonu vůbec zastoupeny. Když Trump zvítězil, ve svém inauguračním projevu uvedl, že moc teď patří lidem pro svržení nenáviděného „establishmentu“, který obsadil Washington.²⁵ I přestože byl Trump v podstatě představitelem elit, prohlásil se za správnou elitu, která by nehradila důvěru lidí a upřímně a jednoznačně naplnila nespornou a jasně vyjádřenou politickou vůli lidí.

V EU vznikla populistická hnutí relativně nedávno a také v důsledku neoliberálního konsenzu, který narušil zásadní rozdíly mezi socialistickými a pravicově orientovanými stranami. Velká recese zdůraznila omezenou politickou nezávislost vedoucích stran, zejména těch, které byly zasaženy krizí v jižní části eurozóny. Vzhledem k nemožnosti zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky prostřednictvím devalvace vlastní měny byly tyto země nuceny usilovat o přísnou hospodářskou politiku, kterou zavedl Brusel a mezinárodní finanční instituce. Navíc populistická hnutí získala sílu na pozadí sociokulturní izolace přistěhovalců a strachu části střední třídy z hlediska financování sociálních služeb pro migranty v podmínkách ekonomické stagnace.²⁶ To vedlo k protestům a výbušnému růstu populistických hnutí po celé Evropě.

Například Španělsko a Řecko měly zaostalou ekonomiku založenou na výstavbě, cestovním ruchu, finančním požadavku a zemědělství. Před vstupem do eurozóny v období krize

---

²³JUDIS, John B. *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. St. 170, New York: Columbia Global Reports, [2016]. ISBN 978-0-9971-2644-0.

²⁴Tamtéž, st. 70

²⁵MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus?* Přeložila Markéta HOFMEISTEROVÁ. St. 32 Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

²⁶JUDIS, John B. *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. St. 188 New York: Columbia Global Reports, [2016]. ISBN 978-0-9971-2644-0.

mohly tyto ekonomiky vyrovnat přebytek běžného účtu prostřednictvím devalvace svých měn. Po vstupu do eurozóny však země ztratily kontrolu nad svým směnným kurzem. Zpočátku se zdálo, že je možné kompenzovat ztracenou flexibilitou pomocí zahraničních investorů, ale později získaly velký obchodní deficit, zatímco zahraniční investoři začali v těchto zemích reinvestovat své obchodní bilance formou bankovních úvěrů a dluhopisů.²⁷ To zase přineslo pozitivní výsledky pro ekonomiku, ale vzhledem k finanční krizi roku 2008 byly úvěry vyčerpány na mezinárodní úrovni a investoři začali opouštět zemi. Kvůli hrozbě bankovních loupeží se jim španělské a řecké vlády snažily poskytnout finanční pomoc, ale místo toho převedly půjčky a dluhy od soukromých bank na veřejný sektor, což vedlo ke „krizi státních dluhů“.²⁸

V Řecku ve volbách v roce 2012 vedla strana SIRIZA v čele s Alexisem Tsiprasem kampaň proti činnostem fungující socialistické strany proti přísné ekonomice EU, která by měla vyřešit finanční krizi. V té době se strana přesunula k populistickým výzvám, zejména k apelu k národu proti globalizaci a establishmentu, což v důsledku přineslo straně většinu v parlamentu (36 %)²⁹.

Podobný příklad lze najít ve Španělsku. Důsledky krize, neúčinnost „úsporných“ opatření, korupční skandály a zhoršení národní otázky ohrožovaly systém bipartismu, který ve Španělsku existoval již několik desetiletí a v němž se střídají dvě hlavní strany, PP (Partido Popular, Lidová strana) a PSOE (Partido Socialista Obrero Español, Španělská socialistická dělnická strana). Ztráta důvěry v hlavní politické síly a instituce je zbavil schopnosti efektivně tvořit veřejný konsenzus, který byl důvodem aktivizace sociálních hnutí a nárůstu protestních akcí. Jednou z odpovědí na tuto situaci byl vznik strany Podemos v lednu 2014. Podemos se zaměřoval na dichotomii „lidí – moci“, demokracie vůči oligarchii a občanské společnosti vůči „kastě“. Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 se strana zúčastnila nezávisle a navzdory své novosti v politické oblasti se umístila na čtvrtém místě se 7,98 % hlasů³⁰, což se stalo úplnou senzací.

Během eurokrize se levicová populistická hnutí objevila především na jihu, zatímco pravicová se objevovala v severní a střední Evropě, a to zejména kvůli vzestupu imigračních

---

²⁷JUDIS, John B. *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. St. 118 New York: Columbia Global Reports, [2016]. ISBN 978-0-9971-2644-0.

²⁸Tamtéž, st. 119

²⁹Tamtéž, st. 129

³⁰Tamtéž, st. 134

a teroristických aktů. Například v Dánsku vzrostla popularita Dánské lidové strany, která obhajovala kontrolu hranic, omezení přistěhovalectví, kritický přístup k EU a myšlenku, že by náklady měly směřovat pouze na občany Dánska.³¹ Dalším příkladem je Národní fronta v čele s Marine Le Pen. Nový program ekonomického nacionalismu, opozice vůči masovému přistěhovalectví, koncept ochrany svrchovanosti Francie a rozdíl mezi malými lidmi Národního frontu a establishmentem přinesly Le Pen třetí místo v prezidentských volbách v roce 2012 s největší podporou mezi voliči ve věku od 18 do 24 let, úředníky a lidmi se středoškolským vzděláním.³²

Hlavní rozdíl mezi americkými a evropskými populisty spočívá v tom, že se americké strany a kampaně rychle objevují a mizí, zatímco některé evropské populistické strany existují po desetiletí. Problém navíc spočívá v tom, že v Evropě existuje vícestranický systém a proporční volební systém, což se liší od Spojených států.³³ Avšak hlavní impuls k popularitě populismu byl zhruba stejný, a to je neoliberální postoj, který nedokázal dosáhnout slíbené konstantní prosperity.

---

³¹JUDIS, John B. *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. St. 140 New York: Columbia Global Reports, [2016]. ISBN 978-0-9971-2644-0.

³²Tamtéž, st. 156.

³³Tamtéž, st. 97–98.

2. Populismus na Ukrajině

2.1. Podobnosti s Evropou a rozdíly

Populismus je kombinací ideologických jevů různého charakteru, které vznikají v moderních dějinách společnosti. Existuje mnoho podobností stylistických rysů populismu v různých zemích, které ale mají natolik odlišnou genezi, odlišné socio-politické formy vyjádření, že vyvolávají pochybnosti o tom, zda se jedná o stejný fenomén, nebo je to spojení heterogenních entit a jevů. Dokonce i v zemích bývalého socialistického tábora narazíme na odlišné formy populismu – polského, maďarského, ukrajinského, ruského a dalších, proto nestačí tyto jevy jen zobecnit.

Ukrajina byla vždy pozoruhodná svým bouřlivým politickým životem, který opakovaně měnil konfiguraci moci. Krach Sovětského svazu měl významný dopad na další formování státnosti na Ukrajině. Výzkum populismu v postsovětském prostoru není mezi vědci příliš populární. Prvním problémem je, že se některé studie zaměřují na studium postkomunistických zemí obecně a spojují sovětskou středně východní Evropu s postsovětskými zeměmi. Zadruhé v těchto studiích převažuje metoda případu místo srovnávací analýzy.³⁴

Podle Van Kessela se postkomunistické země EU a zemí bývalého Sovětského svazu vyznačují širokým zklamáním společností, korupcí, novými stranami a expanzí „populistického diskursu“, i když vznik skutečně ideologických populistů není dost častým jevem.³⁵ Přesto je třeba vzít v úvahu situaci životního prostředí a politické příležitosti, které určují kontext, ve kterém populismus působí.

V zemích bývalého Sovětského svazu existuje vlastní soubor neúspěchů a nedokonalostí ve výstavbě moderních společností kvůli vysoké úrovni korupce a chudoby. Postkomunistické systémy dokonce vykazují ideologické vakuum, protože jsou to společnosti s nízkou důvěryhodností, s větší sociální stratifikací, méně stabilními stranickými systémy a obecně méně institucionalizovaným a více personalizovaným politickým prostorem, ukazují slabou liberální tradici, méně stabilní demokratické instituce a dominující vládu elit, zejména kvůli zkušenosti s patrimoniálním komunismem. Obtíže při výzkumu způsobuje nejednoznačnost ve významu

---

³⁴ MARCH, Luke. Populism in the post-Soviet states. St. 215. KALTWASSER, TAGGART a ESPEJO. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press, 2017, s. 214–239. ISBN 9780198803560.

³⁵ Tamtéž, st. 216

statusu demokracie, pluralismu a občanské společnosti.³⁶ Jedná se o zcela legitimní a logické požadavky obyvatelstva na politiky, v neposlední řadě mají takové nároky silný emocionální charakter, který zase poskytuje příznivé podmínky pro populistické nálady, odvolání na protielitní slogany, které se však liší v závislosti na státu, jeho režimu a komplexu problémů charakteristických pro konkrétní zemi.

Ukrajina spadá k případům slabého pluralismu (feckless pluralism), kde existuje významný počet politických svobod, pravidelně se opakující volby, střídání moci mezi různými politickými uskupeními, ale zároveň je slabým a korumpovaným státem.³⁷ Definice pravých ideologických populistů je obtížná, protože populistická rétorika se šíří po celém stranickém systému. Ukrajina se vyznačuje zejména tím, že všechny velké strany mají určité populistické prvky. Velmi okrajová povaha většiny opozičních stran je vlastně nutí uchýlit se k mimoparlamentní mobilizaci a kvazi-populistické antielitistické rétorice³⁸.

Taras Kuzio tvrdí, že hlavním rozdílem mezi ukrajinským a evropským populismem je nedostatek několika prvků, které nejsou pro Ukrajinu charakteristické. Tyto charakteristiky zahrnují nepřátelství vůči přistěhovalcům, popularita populistických nacionalistů, antiislámskou xenofobii a vnímání EU jako hrozby národní suverenity.³⁹ Přistěhovalci není problém v ukrajinských volbách, protože země je tranzitní cestou pro migranty z Ukrajiny, Ruska a Asie, kteří touží jít do západní Evropy.⁴⁰ Na druhé straně ti, kteří zůstávají na Ukrajině, nevykazují vysokou míru nesnášenlivosti ani nepřátelství, což ve skutečnosti potvrzuje nedostatek popularity v nacionalistických stranách. Nejpozoruhodnějším příkladem je Oleg Tyahnybok a jeho nacionalistická strana Svoboda (Freedom Party), který přišel do parlamentu až v roce 2012, ale měl mnohem menší podporu voličů než jakékoli populární nacionalistické strany v západní Evropě. Kuzio zdůrazňuje, že na rozdíl od etnického nacionalismu je vlastenectví mnohem populárnější.⁴¹ Ale nepřátelství vůči islámu a migrantům z islámských zemí není na rozdíl od Evropy v žádném případě problém Ukrajiny.

---

³⁶ MARCH, Luke. Populism in the post-Soviet states. St. 218. KALTWASSER, TAGGART a ESPEJO. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press, 2017, st. 217. ISBN 9780198803560.

³⁷ Tamtéž, st. 214–239.

³⁸ Tamtéž, st. 225

³⁹ KUZIO, Taras. Populism in Ukraine and Europe: Similar but Also Different. St. 18 SEGBERS, Klaus. *Populism in Europe* [online]. Center for Global Politics. 2018, s. 16-28 [cit. 2019-04-05]. ISBN 1869-9243. Dostupné z: https://www.global-politics.org/news-blog/working-papers/cgp-working-paper-01-2018/CGP_WP09_2018.pdf

⁴⁰ Tamtéž, st. 19

⁴¹ Tamtéž, st. 20

Podobná situace jako v případě anti-EU rétoriky, která na Ukrajině byla vždycky nízká a od roku 2014 prakticky vymizela, neboť pro ukrajinské demokraty pochází nebezpečí pro suverenitu jejich země z Ruska, nikoli z EU. Podle výzkumu se podíl lidí, kteří jsou připraveni volit pro vstup do EU, za posledních 5 let neustále nachází v rozmezí 49 % až 58 %.⁴² Avšak naopak existuje tendence spekulovat o tématu evropských a protiruských názorů voličů.

Ukrajinský a evropský populismus má také společné rysy, které spočívají v anti-globalizované a protikorupční rétorice, liberálním usazování esteblishmentu, v protidemokratické a někdy autoritářské povaze se slabou podporou reforem nebo dokonce její absencí, v chameleonských rysech využití různých ideologií a pocitu krize k mobilizaci volební podpory a veřejného mínění proti elitám a esteblishmentu.⁴³

Samozřejmě v krystalicky čisté formě nemůžeme najít všechny vlastnosti pouze u jednoho aktéra nebo strany. Jak již bylo zmíněno, populismus je komplexní koncept, který zahrnuje velké množství prvků. Dokonce jeden z důležitých problémů spočívá v tom, že ideologická definice není schopna identifikovat mnoho případů ideologického populismu v prostředí, kde většina politických politiků vůbec nepodporuje jasnou ideologii.

2.2. Ideologický problém stran na Ukrajině

Dnes existuje na Ukrajině mnoho politických stran a jejich počet by mohl být základem optimistického závěru, že by zájmy prakticky všech hlavních sociálních skupin a vrstev obyvatelstva měly být těmito stranami dobře zastoupeny, ale problémem je, že jejich sociální základna je stále slabá.⁴⁴ Navzdory skutečnosti, že na Ukrajině bylo oficiálně registrováno více než tři sta stran, během 28 let nezávislosti se nevytvořily politické síly se stabilní ideologickou platformou⁴⁵. To znamená, že skutečné strany, které by byly trvale populární mezi voliči, stále neexistují.

---

⁴²РЕЙТИНГ, КМІС, ЦЕНТРОПАЗУМКОВА. *Моніторинг електоральних настроїв українців* [online]. St. 42 In: . 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20181113_Monitoring/RG_3UA_Monitoring_112018_press.pdf

⁴³KUZIO, Taras. Populism in Ukraine and Europe: Similar but Also Different. St. 21–26. SEGBERS, Klaus. *Populism in Europe* [online]. Center for Global Politics. 2018, s. 16–28 [cit. 2019-04-05]. ISBN 1869-9243. Dostupné z: https://www.global-politics.org/news-blog/working-papers/cgp-working-paper-01-2018/CGP_WP09_2018.pdf

⁴⁴РЯВАК, Олена. „Політичні ідеології померли“, але „Зарано ховати ідеології“.: Переказ дискусії другого VoxClub. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/politichni-ideologiyi-pomerli-ale-zarano-hovati-ideologiyi-perekaz-diskusiyi/>

⁴⁵Скільки в Україні політичних партій, що реально діють. *Interfax Ukraine* [online]. 2018 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ua.interfax.com.ua/news/election2019/546626.html>

Současný politický systém skutečně odráží sociální situaci kvůli tomu, že se během let nezávislosti odehrála jakási „deklasifikace“ společnosti – eroze tradičních tříd, vznik četných sociálních skupin, které jsou „mobilní“, bez jasných hranic a které si zpravidla nejsou vědomy svých zájmů. Takže dnes jsou v politické oblasti Ukrajiny hlavními aktéry dočasné politické projekty bez určité ideologie⁴⁶, orientované především na konkrétní bussines-skupiny. Tak byla většina ukrajinské ekonomiky v rukou několika oligarchických skupin⁴⁷, které si konkurovaly, a proto je samozřejmé, že se v takovém oligarchickém prostředí politika také stává oligarchickou. Jsou to peníze oligarchů, kteří vytváří politické projekty dávající jim legitimní kontrolu nad zemí.⁴⁸

V takových podmínkách politické bezzásadovosti se politici z jedné strany snadno stěhují do jiné. Podobně se provádějí stranické přechody, a to zejména v případě finančního zájmu. Politická korupce se stala obvyklou a běžný volič často neviděl rozdíly a nevěděl, kterou stranu volit, protože jsou všechny z větší části stejné.⁴⁹ Dokonce se politická korupce projevuje také mezi občany, když voliči za peníze nebo potraviny prodávají své hlasy.⁵⁰ Tento druh drobné politické korupce není nijak odsuzován, místo toho je politická korupce, kdy politik migruje mezi stranami, vnímána většinou kladně.

Volební programy téměř všech ukrajinských stran jsou tedy charakterizovány slabou obsahovou částí, která hraje sekundární roli na pozadí hlasitých sloganů a osobností stranických vůdců.⁵¹ Voliči se snaží přizpůsobit své osobní priority v souladu s politickými výzvami, čímž dost často ignorují skutečnou činnost strany, její program a rétoriku. Vůdce a jeho strana jsou osvobozeni od politické odpovědnosti za to, že neplní své sliby: podporou radikálních sloganů

⁴⁶RYBAK, Olena. „Політичні ідеології померли“, але „Зарано ховати ідеології“.: Переказ дискусії другого VoxClub. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/politichni-ideologiyi-pomerli-ale-zarano-hovati-ideologiyi-perekaz-diskusiyi/>

⁴⁷Олігархи продовжують домінувати у важливих галузях економіки — Світовий банк. *Українська правда: Економічна правда* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/02/11/645158/>

⁴⁸SHAY, R. *PROBLEMS OF FUNCTIONING OF POLITICAL PARTIES IN UKRAINE AND WAYS TO IMPROVE THEIR ACTIVITIES* [online]. St. 284. 2016, 282–286 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5665/vnulpurn201685545.pdf>

⁴⁹КОСАН, Georgij. ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ЯК НАСЛІДОК КОНФЛІКТУ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ* [online]. St. 179, ПІЕНД ім. І. Ф. Купаса НАН України, (42) [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kokhan_politychna.pdf

⁵⁰Police establish 36 facts of bribing voters. *Cenzor.net* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://censor.net.ua/en/news/3110609/police_establish_36_facts_of_bribing_voters_avakov

⁵¹КОСАН, Georgij. ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ЯК НАСЛІДОК КОНФЛІКТУ МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ* [online]. 175-176, ПІЕНД ім. І. Ф. Купаса НАН України, (42) [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kokhan_politychna.pdf

volič v zásadě chápe, že nejsou příliš realistické, ale spíše se na ně zaměřuje jako na vektor budoucích politických aktivit. Pokud se politik po získání nějaké moci pokusí rozvinout svůj úspěch na úkor jakéhokoli živého praktického populistického hnutí, jehož negativní důsledky se vůbec neberou v úvahu,⁵² populistické diskurzy fungují jako začarovaný kruh, kdy lidspravedlivě rozhořčení vládními politiky začínají demonstrovat. Masivní tlak vedený jednou částí elity ničí jinou elitu, ale všechny systémové problémy zůstávají stejné. Toto je jedno z hlavních nebezpečí populistické ideologie, protože takové spojení heterogenních vrstev společnosti s cílem nátlaku nebo svržení moci nemůže být efektivní kvůli mystifikaci a posunu od skutečných konfliktů.⁵³

I když většina stran na Ukrajině nemá přísně definovanou ideologii, každá z nich zastává určitý postoj k řadě důležitých otázek, jako jsou obchodování s lukrativními zemědělskými plochami, jazykové otázky, církev, postoj k NATO a další, což se stává ústředním tématem zejména v podmínkách voleb.

2.3. Populismus v prezidentských volbách 2019

Po revoluci důstojnosti režim Viktora Janukovyče padl, rating Strany regionů se zhroutil a kvůli absenci silného vnitřního antagonismu byli bývalí opoziční aktéři nuceni mezi sebou v posledních prezidentských volbách roku 2014 soutěžit. V důsledku anexe Krymu a okupace Donbasu byly tyto volby ve svém obsahu soutěží o roli hlavy státu, která bude schopna přinést Ukrajině mír a bezpečí. V prezidentské kampani v roce 2019 soutěžili kandidáti s „vlasteneckými“ programy, mezi nimiž neexistuje, alespoň pro průměrného voliče, přísně definovaný ideologický rozdíl. Hlavní uchazeči se shodují v otázkách týkajících se NATO a EU, Krymu a Donbasu, statusu ukrajinského jazyka, což znamená, že být „svým“ nestačí, kandidáti budou muset společnosti předložit konkrétnější odpovědi na nejbolestivější otázky, na něž neexistují jednoduché odpovědi.

---

⁵² ČIŽOV, Georgij. *Популізм як об'єдний виклик: Україна в об'єднаннях популізму* [online]. St. 116 Політична енциклопедія, 2018 [cit. 2019-06-19]. ISBN 978-5-8243-2210-1. Dostupné z: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=48500a62-2eba-8034-2038-02559bd93d9d&groupId=252038

⁵³ DAVYDENKO, Borys a Olena SHKARPOVA. Михайло Мінаков: Перемога популістів у 2019-му прирікає Україну на період безвиході. *Vox Ukraine* [online]. 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/mihajlo-minakov-peremoga-populistikiv-u-2019-mu-pririkaye-ukrayinu-na-period-bezvihodi/>

Podle průzkumů veřejného mínění na podzim roku 2018 považovala společnost za nejdůležitější problémy Ukrajiny válku na východě (66 %), korupci v úřadech (43 %), nezaměstnanost (30 %), nízké mzdy a důchody (30 %) a zvýšení poplatků (27 %). V hodnocení problémů, které se týkají občanů osobně, Ukrajinci zaznamenali především zvýšení poplatků (59 %), nízké mzdy a důchody (52 %), ceny a inflace (42 %) a teprve pak válka na východě (28 %), korupce (19 %) a nezaměstnanost (18 %).⁵⁴ Je jasné, že žádný z těchto problémů nemá rychlé, bezbolestné a efektivní řešení. Socioekonomické otázky jsou primárně v kompetenci vlády, ne prezidenta, ale společnost si není příliš jasně vědoma tohoto rozdílu, přičemž obecně považuje zodpovědnost na vládu, jejíž ztělesnění vidí v osobě prezidenta. Pokud se však pro prezidentské kandidáty nepodaří překonat sociální a ekonomické problémy, pak se bude muset přejít k nejrůznějším metodám, zejména populismu, aby nedošlo ke ztrátě voličů.

Populismus je však nebezpečný nejen pro jednotlivé kandidáty, ale i pro celou společnost. Voliči, kteří jsou zvyklí na skutečnost, že úřady s nimi komunikují pouze v populistickém stylu, jsou necitliví k vážným a upřímným diskusím o problémech. Nezodpovědní politici jsou spokojeni z takové situace, ale Ukrajinci se stali náchylnými k populismu kvůli totalitnímu sovětskému dědictví znásobenému nedostatkem živých demokratických tradic.⁵⁵ V sovětském období byla myšlenka téměř božské všemocnosti vlády zachycena v kolektivním vědomí celé společnosti. Kvůli tomu nebyly nově přijaté mechanismy demokracie vnímány jako způsob artikulace a realizace svých vlastních zájmů, ale jako mechanismus k nahrazení současné hlavy státu jiným kandidátem, který se jeví jako velkorysejší a pro lidi přijatelnější. Právě v těchto nevyslovených myšlenkách spočívají prameny ukrajinského paternalismu, které jsou zakořeněny v socialistickém přesvědčení, kde se nedostatek víry občana ve vlastní síly setkává s vírou ve všemohoucnost úřadu.

Efektivní předvolební populismus může vést kandidáta k vítězství, ale zároveň má určitá rizika pro své budoucí ratingy. Čím vyšší je úroveň očekávání veřejnosti, tím rychleji přijde zklamání a pozice budoucího prezidenta bude zranitelnější. Proto ti, kdo budou řídit ukrajinskou politiku v roce 2019, budou muset hrát dvojitou roli. Aby se dostali k aparátu státní moci,

---

⁵⁴ РЕЙТИНГ, КМІС, ЦЕНТР РАЗУМКОВА. *Моніторинг електоральних настроїв українців* [online]. St. 14 In: 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20181113_Monitoring/RG_3UA_Monitoring_112018_press.pdf

⁵⁵ Патерналізм залишається провідною ціннісною установкою українців. *ZN.UA* [online]. [cit. 2019-06-19].

Dostupné z: https://dt.ua/ARCHIVE/ekspert_paternalizm_zalishaetsya_providnoyu_tsinnisnoyu_ustanovkoyu_ukrayintsiv.html

využívají populismu a hrají na paternalistických očekáváních voliče. Ale aby pak mohly provádět bolestivé reformy a udržovat stabilitu během krizového období, úřady budou muset spoléhat na aktivní menšinu – na ty, kteří usilují o systémové změny a jsou připraveni vydržet ekonomickou dislokaci kvůli budoucí prosperitě. Zdá se však, že pesimistický scénář je mnohem realističtější, když nejen volební strategie nové vlády bude vycházet z populismu, ale že se také stane součástí povolební politiky.

2.4. Výsledky prezidentských voleb 2019

V době výběru tématu pro svou práci oficiální předvolební kampaň ještě nezačala. Pouze někteří politici předčasně ohlásili své volební ambice, ale ve většině případů mezi populárními uchazeči o prezidentský post bylo jasné, kdo z nejznámějších politiků bude kandidovat.

Ještě před ohlášením kandidatury Volodymyra Zelenského na post prezidenta, zůstávaly vysoké ratingy Tymošenkové na prvním místě několik měsíců a zřejmými vítězi prvního kola byli Julija Tymošenková a Petro Porošenko.⁵⁶ Otázka prezidentských ambicí Volodymyra Zelenského byla dlouhou dobu vnímána jako vtip. Volby proto musely proběhnout podle starého standardního scénáře s masivními billboardy, uplácením voličů⁵⁷ a neznámými zdroji financování kandidátů.⁵⁸

Během mnoha volebních kampaní vyžadují voliči nové lidi pro vedoucí pozice. Avšak výsledky předchozích voleb pokaždé ukazují, že prezident je volen ze seznamu bývalých politiků, kteří jsou dobře známí. Volební kampaň Zelenského to však zcela změnila, neboť prošla určitou volební revolucí. Během pouhých tří měsíců v prvním kole dosáhl 30%⁵⁹ podpory a ve druhém 73%⁶⁰, čímž porazil všechny zkušené politiky starého systému.

---

⁵⁶Presidential Election 2019: Rating, problems, public mood. *Democratic Initiatives foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

⁵⁷Police establish 36 facts of bribing voters. *Cenzor.net* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://censor.net.ua/en/news/3110609/police_establish_36_facts_of_bribing_voters_avakov

⁵⁸Millions donated to Tymoshenko's political party by fake donors: journalistic probe. *UNIAN* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.unian.info/politics/10464525-millions-donated-to-tymoshenko-s-political-party-by-fake-donors-journalistic-probe.html>

⁵⁹Volby prezidenta Ukrajiny 2019: První kolo. *Ústřední volební komise Ukrajiny* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp300pt001f01=719.html>

⁶⁰Volby prezidenta Ukrajiny 2019: Druhé kolo. *Ústřední volební komise Ukrajiny* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp300pt001f01=720.html>

Sledujeme-li dynamiku ratingu, můžeme vidět, jak se postupně mění podpora kandidátů. Od začátku května 2018 měla Tymošenkova největší podporu již půl roku⁶¹, a to navzdory skutečnosti, že je zástupcem staré generace politiků. Politická však byla získána jako opoziční kandidátka, která může porazit již bývalého prezidenta Ukrajiny Petra Porošenka, jehož politikou bylo mnoho občanů zklamáno. Ale od začátku ledna, právě když na Silvestra Volodymyr Zelenskyj oznámil své úmysly kandidovat na prezidenta⁶², rating Tymošenkové výrazně poklesl a do konce předvolební kampaně zůstal na třetím místě⁶³. Konečné výsledky voleb také nezměnily situaci a Tymošenkova získala podle oficiálních výsledků Ústřední volební komise 13,4 % hlasů.⁶⁴

Tymošenkové přinesl včasný začátek příprav na volby dobrý výsledek. V létě díky fórům, jednáním, vystoupením v televizi a médiím měl její rating opravdu velmi perspektivní výsledky nejen v prvním kole voleb, ale také předpovídal úplné vítězství ve druhém kole.⁶⁵ Jak však již bylo zmíněno, po oznámení ambicí Volodymyra Zelenského na politické scéně se pozornost společnosti soustředila hlavně na něj.

Od konce prosince 2018 do konce ledna 2019 měla Tymošenkova 54 % skupiny stálých voličů, od ledna do konce února – 69 % a od konce února do poloviny března – 80 %.⁶⁶ Avšak posilování vlastních volebních pozic na úkor „cizích“ voličů – oponentů ve srovnání s ostatními kandidáty bylo minimální. Významné byly však ztráty voličů ve prospěch Zelenského, a to Porošenka a voličů, kteří se ještě jednoznačně nerozhodli.⁶⁷

---

⁶¹ Presidential Election 2019: Rating, problems, public mood. *Democratic Initiatives foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

⁶² Kandidaturu na ukrajinského prezidenta ohlásil komik Zelenskyj. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/653188/kandidaturu-na-ukrajinskeho-prezidenta-ohlasil-volodymyr-zelenskyj/>

⁶³ Presidential Election 2019: Rating, problems, public mood. *Democratic Initiatives foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

⁶⁴ Вибори президента: Результати голосування. *Центральна виборча комісія* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp300pt001f01=719.html>

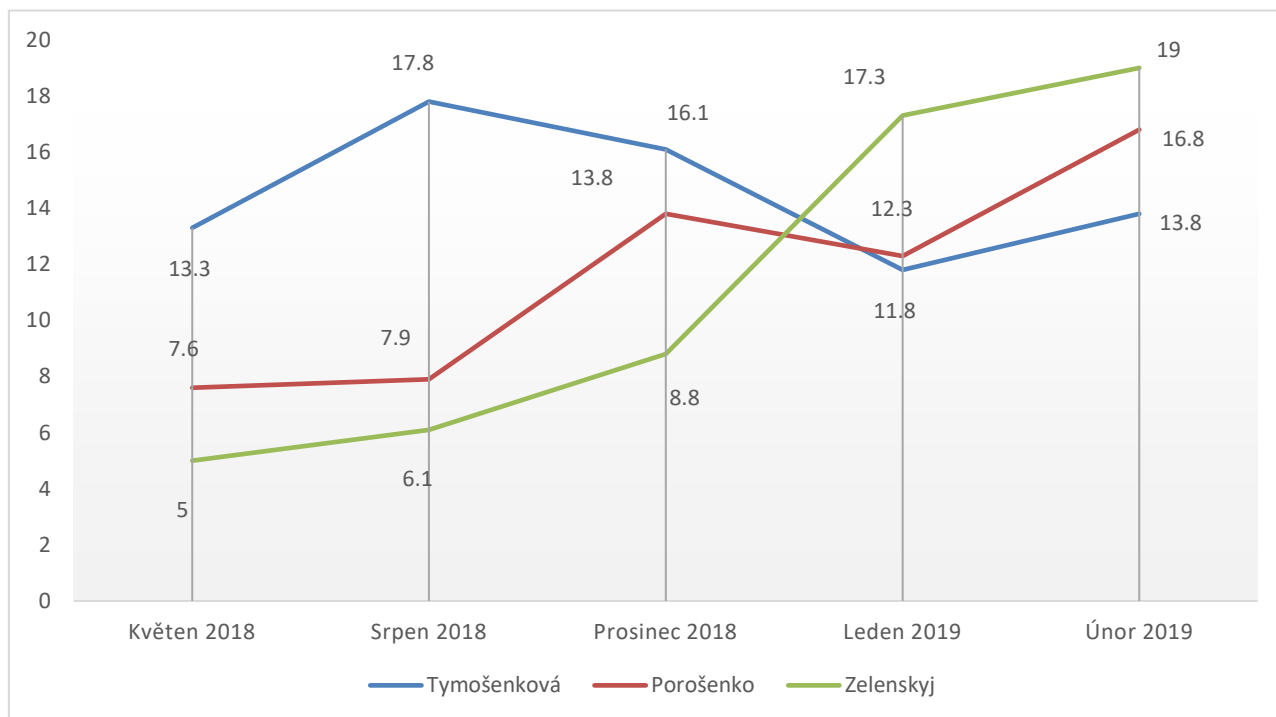
⁶⁵ КМІС, ЦЕНТР РАЗУМКОВА а РЕЙТИНГ. *Моніторинг електоральних настроїв українців* [online]. St. 25–31 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_3ua_monitoring_112018_press.pdf

⁶⁶ МАЛАЧІВСКА-ДАНЧУК, Марjana. Хто у кого «краде» рейтинг? Мінливість електоральних настроїв на Президентських виборах 2019 року. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/hto-u-kogo-krade-rejting-minlivist-elektoralnih-nastroyiv-na-prezidentskih-viborah-2019-roku/>

⁶⁷ Tamtéž.

Když Petro Porošenko zahájil aktivní fázi své předvolební kampaně od srpna roku 2018, jeho rating skutečně dosáhl růstu.⁶⁸ Ale vzhledem k nedůvěře velké části obyvatelstva⁶⁹, neustálé kritice ze strany oponentů, korupčnímu skandálu v armádě⁷⁰ a v neposlední řadě vznik kandidáta Zelenského, Porošenko již nebyl schopen znovu získat svou bývalou popularitu a dosáhnout absolutního vítězství. Tak na grafu 1 obecně lze vidět pohyby změn v průběhu předvolební kampaně ratingů třech hlavních kandidátů na post prezidenta – Tymošenkové, Porošenka a Zelenského.

Graf 1, ratingy kandidátů květen 2018 – prosinec 2019, v procentech

Zdroj: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

Hybnou silou Tymošenkové jsou lidé středního a staršího věku⁷¹, kteří z roku na rok hlasovali podle principu menšího zla mezi zástupci starého systému, nyní však byla hlavní role přidělena mládeži. Její poslední projevy jsou plné výzev k tématům zajímavým pro mladé lidi. Například v červnu 2018 při prezentaci „Nového kurzu“ mluvila Tymošenková hodně

⁶⁸ Presidential Election 2019: Rating, problems, public mood. *Democratic Initiatives foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

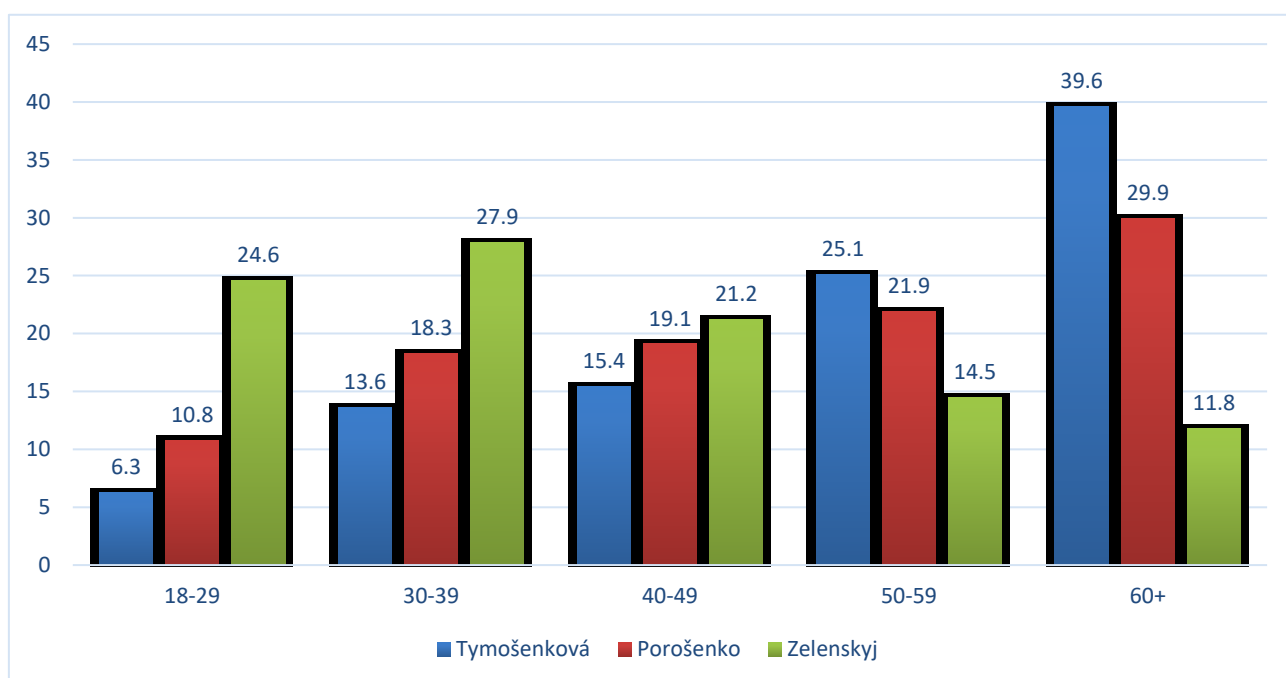
⁶⁹ КМІС, ЦЕНТР РАЗУМКОВА А РЕЙТИНГ. Моніторинг електоральних настроїв українців [online]. St. 29, [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_3ua_monitoring_112018_press.pdf

⁷⁰ BERSHIDSKY, Leonid. This Graft Scandal May Be Too Much Even for Ukraine: A nation inured to corruption is rattled by the theft of millions from the military. *Bloomberg* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2019-02-27/ukraine-military-procurement-scandal-shakes-presidential-race>

⁷¹ Хто за кого проголосував: демографія Національного екзит-полу'2019 першого туру президентських виборів. *Democratic Initiative Foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/article/khto-za-kogo-progolosuvav-demografiya-natsionalnogo-ekzit-polu>

o vytvoření digitálního řídicího systému, „blockchainu“, ukrajinské IT sféry atd.⁷² Dalším krokem bylo zahájení Všeukrajinského fóra mládeže v prosinci 2018, které se konalo jako dialog s účastníky této akce.⁷³ Na velké obrazovce byl vytvořen seznam hlavních tézí těch myšlenek, které byly vyjádřeny účastníky akce. Během fóra se objevila hudba ve stylu heavy metal, motivační videa v anglickém jazyce a obrazovky na témata různých high-tech směrů, které kandidátka plánuje rozvíjet, jako jsou například umělá inteligence, 3D tisk, cloud computing atd.⁷⁴ Avšak tyto snahy nepřinesly žádoucí výsledky, protože se hlavním kandidátem pro mládež stal Volodymyr Zelenskij.⁷⁵ Graf 2 to ukazuje, jak se přesně rozdělily hlasy voličů podle věku v prvním kole voleb.

Graf 2, rozdělení hlasů podle věku v prvním kole

Zdroj: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

Je zajímavé poznamenat, že z 13,4 % voličů, kteří podporovali Tymošenkovou, většinu tvoří ženy (58 %).⁷⁶ Nejčastěji se jedná o obyvatele vesnic a malých měst a obecně jsou to voliči

⁷² TYMOŠENKOVÁ, Julija. Програмний виступ Юлії Тимошенко на Форумі „Новий курс України“. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6ikHb5200MQ>

⁷³ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Всеукраїнський молодіжний форум. In: *Youtube* [online]. 00:32:38 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CfPIOHYI2EM>

⁷⁴ Tamtéž, 00:10:50.

⁷⁵ Хто за кого проголосував: демографія Національного екзит-полу'2019 першого туру президентських виборів. *Democratic Initiative Foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/article/khto-za-kogo-progolosuvav-demografiya-natsionalnogo-ekzit-polu>

⁷⁶ Tamtéž.

pouze se středoškolským vzděláním a ti, kteří získali vzdělání na odborné škole. 46,2 % voličů Zelenského má úplné nebo neúplné vysokoškolské vzdělání. 17 % jsou absolventi pouze středních škol. Kromě toho 55,5 % všech voličů Zelenského jsou ženy.⁷⁷

Zelenskyj byl jen nepřímo spojován s politikou a s pomocí hlavní role v televizním seriálu „Sluha národa“ se ukázal v obraze učitele, který se stal prezidentem Ukrajiny. Metody, kterými se Zelenskyj v seriálu snažil nastolit pořádek ve vládě (střelby parlamentu, prohlášení proti globalizaci, snížení sazeb⁷⁸), byly klidně vnímány Ukrajinci, kteří ve své většině mají sklon věřit, že stát by měl mít silný vliv na ekonomiku a osobní svobody.⁷⁹ Nedostatek politických, ekonomických a právních zkušeností se stal výhodou, protože Zelenskyj nebyl spojen se zástupci starých elit, a proto byl vnímán jako ideální „národní“ kandidát, představitel obyčejných lidí. V podmínkách obrovské kritiky a ztráty důvěry vůči vládě začal Zelenskyj jako alternativní kandidát mluvit s národem jeho jazykem a národbyl připraven věřit v jakýkoli slib, jen aby se změnil starý politický systém již bývalého prezidenta Porošenka, pro něhož by za žádných okolností nechtělo hlasovat téměř 50 % voličů.⁸⁰

Navzdory porážce Tymošenkové v prezidentských volbách má však stále šanci vstoupit do ukrajinského parlamentu Verchovna rada. Jak Tymošenková sama řekl: „*Problém na Ukrajině je velmi, velmi velký. Myslím si, že žádný z kandidátů (Zelenskyj a Porošenko) se s těmito výzvami nedokáže vyrovnat a nezastaví žádnou válku ani bídu... Ale určitě řeknu, že naše práce pokračuje.*“⁸¹

Kromě toho je třeba poznamenat, že ihned po oficiální inauguraci prezidenta Ukrajiny Zelenskyj prohlásil, že rozpouští parlament.⁸² Po poradě s hlavami všech frakcí parlamentu

---

⁷⁷ Хто за кого проголосував: демографія Національного екзит-полу'2019 першого туру президентських виборів. *Democratic Initiative Foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/article/khto-za-kogo-progolosuvav-demografiya-natsionalnogo-ekzit-polu>

⁷⁸ Новый тизер „Слуга Народа!“ In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MQZYTsaPIUo>

⁷⁹ BRIK, Timofij a Oleksij KREMENJUK. Справа наліво: що думають українці про державний контроль економіки та особистих свобод?. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/sprava-nalivo-shho-dumayut-bilshist-ukrayintsiv-pro-derzhavnij-kontrol-ekonomiki-ta-osobistih-svobod/>

⁸⁰ Моніторинг електоральних настроїв українців. *Sociologická skupina Rating* [online]. St. 29, [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_3ua_monitoring_112018_press.pdf

⁸¹ ТИМОШЕНКОВА, Julija. Тимошенко считает результаты выборов сфальсифицированными, но оспаривать их не будет. In: *Youtube* [online]. 1:28-1:58 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7mNazhccMvU1>

⁸² Zelenskyj ihned po inauguraci rozpustil parlament. *Parlamentní listy* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zelenskyj-ihned-po-inauguraci-rozpustil-parlament-582186>

podepsal dekret o předčasných volbách 21. července místo řádných voleb na konci října. Tato vyhláška vstoupila v platnost 23. května a 24. května byla na Ukrajině oficiálně zahájena předvolební kampaň.⁸³ Podle různých sociologických průzkumů má strana Bat'kivščyna Juliji Tymošenkové šanci získat 7–10 % hlasů podle odpovědí respondentů⁸⁴. Otázkou však zůstává, do jaké míry a v jaké podobě budou kandidáti dalších voleb využívat populismus pro získání popularity a podpory voličů.

---

⁸³Ukrajinský prezident Zelenskyj rozpustil parlament a vypsál předčasné volby. *Deník.cz* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/ukrajinsky-prezident-zelenskyj-rozpustil-parlament-a-vypsal-predcasne-volby-20190521.html

⁸⁴ MONITORING OF THE ELECTORAL MOODS OF UKRAINIANS (16-21 MAY, 2019). *Соціологічна група Рейтинг* [online]. St. 13 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/monitoring_elektoralnyh_nastroeniy_ukraincev_16-21_maya_2019.html

3. Metody pro zkoumání rétoriky

3.1 Popis principu

Téma populismus neustále zvyšuje svou popularitu a tím přitahuje stále větší pozornost zvyšujícího se počtu badatelů. Vzhledem k tomu, že se v současné době politici stále obrací k používání různých populistických metod s cílem přilákat co největší počet voličů, je důležité rozeznat, jak se tento fenomén projevuje v jejich rétorice. Protože právě přesvědčivé projevy v médiích i na sociálních sítích, úspěšné stranické a programové materiály jsou strategickou základnou pro dosažení žádoucí podpory.

Na základě 6 bodů týkajících se vlastností populistů, které popsal Paul Taggart, lze vypracovat konkrétní charakteristiky, které budou sloužit k rozpoznání populismu v rétorice politiků, jež jsou představené v tabulce 1. Určité identifikační znaky pomůžou se orientovat v tom, do jaké míry je politik nakloněn používání populismu ve svých projevech, programech a debatách. Právě pomocí této metody prozkoumám rétoriku Julije Tymošenkové jako příklad pro budoucí analýzy dalších politiků.

Tabulka 1, metoda pro analýzu populismu v rétorice politika

1. Nepřátelství vůči reprezentativní demokracii	
1.1 Kritika reprezentativní demokracie	Ano/Ne
1.2 Obhajoba principů přímé demokracie	Ano/Ne
2. Heartland	
2.1 Identifikace s vybranými idealizovanými lidmi	Ano/Ne
2.2 Obracení se na minulost, její idealizace	Ano/Ne
3. Nedostatek základních hodnot	
3.1 Absence ideologické základny	Ano/Ne

3.2 Charismatický vůdce jako alternativa	Ano/Ne
4. Využití pocitu krize	
4.1 Sociálně, ekonomicky nebo politicky obtížná situace (reálná, nebo vymyšlená)	Ano/Ne
4.2 Apel k alespoň jedné sociální skupině	Ano/Ne
5. Krátkotrvající a sebeomezující charakter	
5.1 Institucionální paradox	Ano/Ne
6. Chameleonská povaha	
6.1 Přizpůsobování k situaci	Ano/Ne

Zdroj: vlastní návrh a zpracování

4. Julija Tymošenková

4.1. Historie strany Bat'kivščyna a Tymošenkové

Julija Volodymyrivna Tymošenková je ukrajinská politička, bývalá dvojnásobná předsedkyně vlády Ukrajiny, poslankyně a lídr strany Batkivshchyna a bloku Julije Tymošenkové, který sjednotil několik malých stran, ale v roce 2010 ukončil svou činnost. Tymošenková, narozená 27. listopadu roku 1960 ve městě Dnipro (dřívější jméno Dnipropetrovsk), je považována za „veterána“ ukrajinské politiky, protože se její aktivní politická kariéra začala v roce 1997 a pokračuje dodnes.

Její první krok v politické kariéře byl udělán v roce 1997 ve volbách do Bobrynetského okresu číslo 229 Kirovogradské oblasti. Poslanecký mandát poskytoval imunitu, která se v ukrajinské politické realitě stala pevnou ochranou pro vlastní podnikání, což je stále typickým schématem ukrajinských oligarchů. Díky neustálé práci na imagi, politickém programu a plnění slibů obyčejným obyvatelům pomocí vlastních peněz získala Tymošenková 92,3 % hlasů v Bobrynetském okrese a zároveň s tím mandát v parlamentu.⁸⁵ Toto vítězství se stalo příkladem pro budoucí oligarchy, jak lze díky penězům prolomit cestu k politice. Tento problém existuje bohužel dodnes, což podkopává důvěryhodnost demokracie a oslabuje ji.

V roce 1998 byla na podnět Tymošenkové vytvořena strana Bat'kivščyna (Vlast) a po prezidentských volbách v roce 1999 se paní Julija stává vicepremiérem Ukrajiny. Nicméně v souvislosti s takzvaným „kazetovým skandálem“ byly zveřejněny zvukové nahrávky z prezidentské administrativy, které naznačovaly, že se prezident Leonid Kučma podílel na vraždě novináře Georgi Gongadzeho v roce 2000. Kučma identifikoval viníky této „anti-prezidentské kampaně“, a to včetně Julije Tymošenkové, která v důsledku toho byla uvězněna za úplatkářství, pašování plynu a daňové úniky.⁸⁶

O měsíc později byla propuštěna a nebyla stíhána, ale od této doby vzniká obraz Tymošenkové jako „velké mučednice“. Dokonce ještě před parlamentními volbami 2002 si vedení strany Bat'kivščyna zamlouvalo různé sociologické průzkumy, jejichž výsledek ukázal, že popularita Julije Tymošenkové předstihuje popularitu její vlastní strany. Průzkumy navíc

---

⁸⁵ Юлія Тимошенко. *Radio Svoboda* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/1891597.html>

⁸⁶ Investigating Corruption in Ukraine: A Case Study of Internet Journalist Georgy Gongadze. St. 58 *World Bank Insitute* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/INTWBIGOVANTCOR/Resources/gongadze1.pdf>

ukázaly, že lidé preferují spíše spojené politické síly než jednotlivé strany.⁸⁷ Z toho se objevil plán na vytvoření nové politické síly pro budoucí parlamentní volby a to „Blok Julije Tymošenkové“, který jako první na Ukrajině obsahoval jméno vůdce.

Důležitou etapou v politické kariéře Tymošenkové byla samozřejmě oranžová revoluce v roce 2004, kdy sjednocená opozice byla velmi široká a různorodá – od středopravicového Viktora Juščenka po středolevicovou Tymošenkovou. Populistický program opozice zahrnoval boj lidí proti zlým elitám, které byly v roce 2004 na Ukrajině nazývány „bandité“.⁸⁸ „Bandité do vězení“, to byla nejrozšířenější výzva Juščenka a Tymošenkové během volební kampaně, jíž měli na mysli, že by ukrajinské elity měly být stíhány po desetiletí zneužívání úřadu, nespravedlnosti a nemorálnosti vlády a jejích zástupců. Během oranžové revoluce Julija Tymošenková dokonce opakovaně mluvila ve prospěch radikálního řešení konfliktu – uchvácení prezidentské administrativy, kabinetu ministrů a parlamentu Ukrajiny, což však nepodporoval Juščenko.⁸⁹

Po jmenování Juščenka prezidentem neshody mezi politiky pokračovaly dál. Hlavním cílem Tymošenkové bylo uchvácení postu předsedy vlády. Avšak kvůli tomu, že tato myšlenka nebyla vládou podporována, musela se paní Julija uchýlit k radikálním metodám. Kromě diskreditace svých oponentů se uchýlila k PR-kampani během prezidentovy inaugurace, když z různých oblastí Ukrajiny byli přivezeni placení lidé, kteří skandovali požadavek na jmenování Tymošenkové předsedou vlády. Cílem bylo vytvoření obrazu, že paní Julija je kandidátem, kterého „vyžaduje“ národ.⁹⁰ I po jmenování předsedy vlády však Tymošenková aktivně pokračovala ve své konfrontaci s prezidentem a jeho spojenci, která skončila velkým skandálem a rezignací Tymošenkové v roce 2005, což se odrazilo v neuvěřitelné podpoře v předčasných parlamentních volbách v roce 2005. Mocenskou krizi zhoršilo také jmenování Janukovyče, jenž byl hlavním nepřítelem během oranžové revoluce, předsedou vlády. V roce 2007 se Tymošenková opět stává premiérem a postupně se začíná připravovat na budoucí prezidentské volby s využitím stále novějších metod pro získání podpory voličů. Mezi nimi nejslavnější byla takzvaná „Julina tisíce“, když bylo slíbeno zaplatit tisíce hřiven (přibližně 200 dolarů)

---

⁸⁷ČOBIT, Dmytro. *Політична макуха* [online]. [cit. 2019-06-03]. ISBN 966-7544-46-1. Dostupné z: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1008385>

⁸⁸KUZIO, Taras. Democratic Revolutions from a Different Angle: Social Populism and National Identity in Ukraine's 2004 Orange Revolution. *St.45 Journal of Contemporary European Studies* [online]. 2012, **20** (1), 41–54 [cit. 2019-06-03]. DOI: 10.1080/14782804.2012.656951.

⁸⁹ČOBIT, Dmytro. *Політична макуха* [online]. [cit. 2019-06-03]. ISBN 966-7544-46-1. Dostupné z: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1008385>

⁹⁰ČOBIT, Dmytro. *Політична макуха* [online]. [cit. 2019-06-03]. ISBN 966-7544-46-1. Dostupné z: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1008385>

vkladatelům spořitelny bývalého SSSR pomocí přerozdělování, což v důsledku způsobilo růst inflace.⁹¹

Vládnutí Tymošenkové v letech 2007–2010 připadá na období globální finanční krize v letech 2008–2009 a plynového konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem. Po dlouhou dobu se Kyjev a Moskva snažily dohodnout o podmínkách dodávky plynu. Rusko chtělo zvýšit cenu plynu na 450 dolarů za 1000 m³, což Ukrajina považovala za příliš vysokou cenu.⁹² V důsledku toho zastavil 1. ledna 2009 ruský Gazprom dodávky plynu na území Ukrajiny. Reakce Evropy byla zpočátku zdrženlivá. EU byla připravena zasáhnout do konfliktu pouze tehdy, pokud by cítila snížení dodávek. Kyjev se ale rozhodl učinit bezprecedentní krok a oznámil výběr 21 milionů m³ plynu z tranzitu do Evropy pro technické potřeby.⁹³ Tlak v potrubí stále klesal, takže Rusko zcela zastavilo dodávky. Bulharsko, Chorvatsko, Turecko zůstaly bez dodávek plynu, Rumunsko pocítilo snížení dodávek o 75 %, Maďarsko o 20 %, Rakousko o 10 %. Evropská komise a české předsednictví EU uvedly, že požadují okamžité obnovení dodávek plynu do EU a obnovení jednání mezi oběma stranami za účelem konečného řešení jejich dvoustranných obchodních sporů.⁹⁴

Pro řešení plynové krize Tymošenková odletěla do Moskvy a v důsledku dlouhých jednání s Putinem podepsala takzvané „plynové smlouvy“, kde se strany dohodly o přechodu na přímé smlouvy mezi ruským Gazpromem a ukrajinským Naftogazem bez zprostředkovatelů, základní cena ruského zemního plynu pro Ukrajinu byla 450 dolarů za 1000 m³, byl stanoven monopol Gazpromu pro dodávky plynu na Ukrajinu a také pokuta pro ukrajinskou stranu v případě nedostatku ruského plynu ve vztahu k objemu uvedenému ve smlouvě. Gazprom tak obnovil dodávky plynu na Ukrajinu, ale na základě vysoké ceny plynu pro občany Ukrajiny.

V roce 2010 Tymošenková zahájila novou prezidentskou předvolební kampaň, kdy jejím hlavním soupeřem byl Viktor Janukovyč, jenž zvítězil, a v důsledku toho bylo od května 2010 otevřeno několik případů proti Juliji Tymošenkové, zejména „plynové smlouvy“ s Ruskem ze dne 19. ledna 2009. V roce 2011 byla Tymošenková odsouzena k sedmi letům vězení se zákazem výkonu veřejné funkce po dobu tří let, ale kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu byla odvezena do nemocnice v Charkově. V následujících letech se stoupenci Tymošenkové

---

⁹¹ „Юліна тисяча" вилилась казні у 5 мільярдів. *Економічна правда* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.epravda.com.ua/news/2009/03/3/183949>

⁹² TICHÝ, Lukáš. Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009. *Euroskop.cz* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynovye-krize-2009/>

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ ЕС вимагає відновлення постачання газу. *UNIAN* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.unian.ua/eunews/177774-es-vimagae-vidnovlennya-postachannya-gazu.html>

opakovaně obraceli na Evropský soud pro lidská práva, který v roce 2013 rozhodl, že zatčení Julije Tymošenkové bylo politicky motivované, nezákonné a bylo výsledkem svévolnosti v jednání státních zástupců a soudců.⁹⁵

Po osvobození 27. března 2014 oznámila Julija Tymošenková na konferenci v Kyjevě své rozhodnutí kandidovat v prezidentských volbách.⁹⁶ Klíčovými tezemi volebního programu bylo zničení korupce, boj proti oligarchům, evropská cesta rozvoje Ukrajiny (zejména podepsání dohody o přidružení mezi Ukrajinou a Evropskou unií), boj proti ruské agresi a obnovení územní celistvosti Ukrajiny.⁹⁷ Tymošenková se však opět umístila na druhém místě a prezidentem se stal, Petro Porošenko, avšak v parlamentních volbách se dostala do parlamentu se svou stranou Bat'kivščyna velmi malým procentem – jen 5,6 % hlasů.⁹⁸

V současné době pokračuje nové období v kariéře Tymošenkové, protože opět usiluje o post prezidenta Ukrajiny v roce 2019. Právě její rétoriku budu zkoumat jako příklad pro odhalení populistických rysů.

4.2. Analýza rétoriky

„*Já budu kandidovat na post prezidenta,*“ řekla Julija Tymošenková. „*Vyhrajdeme, abychom postavili zemi na nohy. Už nikomu nesvěřím tuto správu.*“⁹⁹ Líderka Bat'kivščyny vyhlásila pomstu všem svým bývalým politickým spojencům, nyní hlavním soupeřům v nadcházejících volbách, čímž první otevřela předvolební kampaň voleb 2019. V létě na fóru „Nový ekonomický kurz“ Tymošenková vyhlásila nový program¹⁰⁰, čímž potvrdila, že je připravena používat experimenty, snažit se pochopit zájmy národa a vyzdvihnout módní témata pro získání podpory voličů.

---

⁹⁵ CASE OF TYMOSHENKO v. UKRAINE: Application no. 49872/11. *European court of human rights* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%5C%22001-119382%22%5D%7D>

⁹⁶ Yulia Tymoshenko announces presidential campaign bid. *Yulia Tymoshenko* [online]. 2014 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.tymoshenko.ua/en/news-en/yulia-tymoshenko-announces-presidential-campaign-bid/>

⁹⁷ Передвиборча програма Юлії Тимошенко: Центральна виборча комісія [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2014/wp001>

⁹⁸ Extraordinary parliamentary election 2014. *Central Election Commission* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20141029094157/http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/wp300ept001f01=910.html>

⁹⁹ Тимошенко буде балотуватися на пост президента. *UNIAN* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.unian.ua/politics/2188154-tymoshenko-bude-balotuvatisya-na-post-prezidenta.html>

¹⁰⁰ Форум „Новий економічний курс України“. *Батьківщина* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/forum-novij-ekonomichnij-kurs-ukra%D1%97ni-nazhivo/>

Proto na základě její rétoriky proanalyzujeme, nakolik politička naplňuje výše uvedené rysy a charakteristiky populistů podle Paule Taggarta, jako jsou například nepřátelství vůči reprezentativní politice, heartland, nedostatek základních hodnot, pocit krize, krátkotrvající a sebeomezující charakter a chameleonská povaha. Pro výzkum budou použity projevy, interview a volební program „Nový kurz“.

4.2.1. Nepřátelství vůči reprezentativní demokracii

„Nový kurz“ je složitý volební program, který se skládá z pěti částí: společenská smlouva, nový ekonomický kurz, ekosystém života, nová strategie pro mír a nová politika pro mládež.¹⁰¹ Tymošenkova ve svém programu navrhuje přijetí nové ústavy prostřednictvím referenda bez vlivu parlamentu na tento proces, který je podle slov Tymošenkové „ztělesněním oligarchického konsensu“, proto je nutné jít do prostoru velké národní diskuse.¹⁰² Kromě toho Tymošenkova navrhuje vytvořit sjednocené Národní shromáždění samosprávy, které se bude skládat z 21 ukrajinských sdružení a uznávaných morálních autorit národa¹⁰³, aby se občanská společnost zapojila do řízení a kontroly státu v různých oblastech. Měl by to být „ukrajinský arbitr“, zastoupený morálními a duchovními lidmi, aby vyřešili problémy reprezentativní demokracie. Tím ale v podstatě zdůrazňuje výlučně nedostatky reprezentativní demokracie pouze na Ukrajině:

„Institut reprezentativní demokracie na Ukrajině prakticky nefunguje, místo toho je hluboce zakořeněn klan oligarchického institucionálního systému ...“¹⁰⁴.

„Co je reprezentativní demokracie? Zprostředkovatelé mezi lidmi a úřady... A můžeme jednat přímo. A toto právo legislativní iniciativy (pro ukrajinské asociace) umožní vytvořit super projekty založené na profesionalitě a zkušenostech, ale ne tak, jako to funguje dnes, když parlament je vzdálený od skutečného života a vytváří zákony, které nejsou vhodné pro společnost... Nejsou to už lidé, kteří jsou zároveň symbolem cti, svědomí, morálky, inteligence.

---

¹⁰¹ TYMOŠENKOVÁ, Julija a kolektiv. *Новий економічний курс України* [online]. St. 5, 2018 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://nku.com.ua/wp-content/themes/nku/img/NKU_book.pdf

¹⁰² TYMOŠENKOVÁ, Julija. Нова народна Конституція: Презентація концерту. In: *Youtube* [online] 2:23:52 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://constitution.nku.com.ua/>

¹⁰³ Tamtéž, 2:24:25

¹⁰⁴ TYMOŠENKOVÁ, Julija a kolektiv. *Новий економічний курс України* [online]. St. 46, 2018 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://nku.com.ua/wp-content/themes/nku/img/NKU_book.pdf

Народ přestává věřit reprezentativním orgánům.¹⁰⁵ V současné době existuje přechodné období mezi reprezentativní a přímou demokracií.¹⁰⁶

Ve skutečnosti líderka strany Baťkivščyna v různých obdobích své kariéry opakovaně podporovala různé mechanismy vyjádření vůle národa, referendum o členství v NATO¹⁰⁷, projekt sbírání nápadů pro zlepšení Ukrajiny „Ideální země“¹⁰⁸, Velká poradní rada¹⁰⁹. Nyní Tymošenkova zdůraznila, že je třeba změnit ústavu, protože ta současná neumožňuje lidem odstranit korumpovanou a neefektivní vládu. Podle Tymošenkové, nyní lidé ukazují svou vůli k překonání systému jen pomocí revolucí s velkými obětmi¹¹⁰.

„Nová ústava by měla dát lidem jasný právní imperativ, pokud vidí, že vláda je zanedbatelná, neefektivní, intelektuálně poškozená, vyměnit ji. Nová ústava poskytuje právě takový nástroj, je to referendum s občanskou iniciativou... Když přijmeme tuto ústavu, zcela se změní síla vlivu společnosti na každého úředníka, což umožní národu ovlivňovat vládu, řídit ji nebo zcela změnit.“¹¹¹

4.2.2. Heartland

Na začátku dubna 2018 byla Tymošenkova rétorika zaměřena výhradně na „chudé lidi“, kteří trpěli „genocidou korupční vlády“¹¹². Pak se postupně program změnil na mírnější tón o světlé budoucnosti, „éru úspěchu, štěstí a prosperity“¹¹³, který politička šířila nejdříve prostřednictvím svých intelektuálních fór za účasti mladých politiků, veřejných aktivistů a odborníků, ale na

---

¹⁰⁵TYMOŠENKOVÁ, Julija. Нова народна Конституція: Презентація концерту. In: *Youtube* [online]. 2:19:35 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://constitution.nku.com.ua/>

¹⁰⁶Tamtéž, 2:40:23

¹⁰⁷ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Україні потрібен референдум щодо вступу до НАТО. In: *Youtube* [online]. 00:01:08 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4Pg3PZ3GII8>

¹⁰⁸LESČENKO, Sergij. Web-архіви не горять, шановні технологи БЮТ. *Українська правда* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/4ad353bc4ba84/>

¹⁰⁹„Український прорив“. Програма Блока Юлії Тимошенко. *Media Port* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/4ad353bc4ba84/>

¹¹⁰ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Як люди зможуть міняти владу через референдум?. In: *Facebook* [online]. 00:00:26 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=677181222642227>

¹¹¹Tamtéž, 00:00:37

¹¹² TYMOŠENKOVÁ, Julija. Ціна на газ – це злочин Порошенка проти українців!. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-30]. 00:03:47, Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=2079427922146438>

¹¹³TYMOŠENKOVÁ, Julija. Нова народна Конституція: Презентація концерту. In: *Youtube* [online]. 2:08:21 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://constitution.nku.com.ua/>

konci kampaně je doplnila demonstrací v regionech za podpory populárních ukrajinských zpěváků.¹¹⁴

Tymošenková spojuje obraz profesionála, který používá přesvědčivá čísla a údaje pro řešení ekonomických problémů, s obrazem empatické osoby, která chápe životní problémy jiných lidí. Neustále ukazuje zájem o problémy zemědělců a zástupců jiných dělnických profesí a věnuje zvláštní pozornost opatřením na jejich ochranu a blahobyt, a to zejména v programu „Nová politika rolníků“.¹¹⁵ V současné rétorice nelze najít vybranou idealizovanou skupinu lidí, protože se snaží obracet k různému publiku s cílem získání co největší a nejrozmanitější podpory, a to zejména ze strany nových voličů, pro realizaci svého předvolebního programu.

„Můžeme udělat pořádek v naší vlastní zemi, jen my Ukrajinci můžeme vybudovat silnou ukrajinskou společnost.“¹¹⁶

„31. března (den voleb) pro Ukrajinu je historický moment. Spojením našich sil a správným pohybem musí naše generace bojovat se současným systémem moci a zvolit si cestu k světlé a šťastné budoucnosti.“¹¹⁷

Zároveň lze vidět, že Tymošenkova nevytváří idealizovaný prostor s odkazem na minulost, nýbrž se zaměřuje na metody v politické, ekonomické a sociální sféře, s jejichž pomocí chce dosáhnout budoucí prosperity Ukrajiny a jejích občanů. To dělá nikoliv ve srovnání s ideálem minulostí, ale s příklady prosperujících a pokročilých zemí světa, jejichž úspěch musí sloužit jako vzor pro rozvoj na Ukrajině.¹¹⁸ Takže tady nemůžeme mluvit o vytvoření určitého prostoru „heartlandu“, ale jediné lze najít odkazy Tymošenkove o zdůraznění jejích zásluh a období, kdy byla u moci, což dělá spíše proto, aby ukázala své silné vlastnosti jako lídra, než že by se chtěla vrátit do těch časů.

---

¹¹⁴МАHAZOVA, Anastasija. Зірки шоубізу і кандидати у президенти. Хто кого використовує? *Radio Svoboda* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/showbiz-starts-and-presidential-candidates-who-uses-whom/29830494.html>

¹¹⁵ТΥМОШЕНКОВА, Julija a kolektiv. *НОВА СЕЛЯНСЬКА ПОЛІТИКА* [online]. 1–16 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://nku.com.ua/wp-content/uploads/2019/04/nova-selyanska-polityka.pdf>

¹¹⁶ ТΥМОШЕНКОВА, Julija. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО „Батьківщина“. In: *Youtube* [online]. 2:16:39 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

¹¹⁷ ТΥМОШЕНКОВА, Julija. 31 березня – історичний день, що змінить майбутнє України. *Bat'kivščyna* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/yuliya-timoshenko-31-bereznya-istorichnij-den-shho-zminit-majbutnye-ukra%D1%97ni/>

¹¹⁸ Форум „Новий економічний курс України“. *Батьківщина* [online]. 00:19:46 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/forum-novij-ekonomichnij-kurs-ukra%D1%97ni-nazhivo/>

„Oni (všichni předchozí prezidenti) mají se co bát, protože mě velmi dobře znají. Vědí, když jsem poprvé přišla na místo místopředsedy vlády v energetickém sektoru, když lidé neměli světlo, za pár měsíců jsem zkroutila všem krky a zastavila jsem korupci v energetickém sektoru. Oni ani nepochopili, jak jsem to udělala.“¹¹⁹

„Věřím ve svou práci a řešení, která navrhuji, protože vím jistě, že budou pracovat a celý můj život, když jsem přicházela k moci na krátkou dobu, udělali jsme neuvěřitelné věci.“¹²⁰

4.2.3. Nedostatek základních hodnot a charismatické vůdcovství.

Politické strany časem mění svou rétoriku, aby splnily výzvy času: každá myšlenka se vyvíjí, společnost se mění a politici chtějí účinně bojovat o hlasy voličů. Jak již bylo zmíněno dříve, západní demokracie udržují ideologický rámec a tyto odchylky od „obecné linie“ jsou dočasné nebo velmi postupné. Na Ukrajině, jak již bylo poznamenáno, existuje ideologický problém u většiny politických stran. Pro svůj výzkum ale používám údaje z období předvolební kampaně roku 2018–2019, během které Julije Tymošenková zůstává stabilní při obhajobě ideologických hodnot zakotvených v její novému programu.

Podle výzkumu Vox Ukraine věnuje Tymošenková ve své kampani v roce 2019 velkou pozornost zlepšování životních podmínek Ukrajinců: důchodové a zdravotní péče, snižování cen a problém nezaměstnanosti, vytváření podmínek pro rozvoj malých a středních podniků, náboženské a kulturní identity a otázky míru. Zdůrazňuje zejména potřebu podporovat zemědělství, moratorium na prodej zemědělské půdy a pracuje s pojmem „národní zájmy“ ve svých prohlášeních. Odkazuje na referendum, svobodu projevu, důležitost lidských práv atd., což podle výzkumu obecně odpovídá sociálně demokratické rétorice.¹²¹ Proto v nové rétorice volební kampaně Tymošenkové není možné mluvit o nedostatku základních hodnot, které byly shrnuté do „Nového kurzu“, programu, který vypracovalo velké množství odborníků a specialistů v průběhu 4 let.

Díky mnohaletým zkušenostem v politice vytvořila Tymošenková svůj vlastní obraz, který je uznáván nejen na Ukrajině, ale i v zahraničí. Lady Ju, jediný muž v politice, žena s copem –

---

¹¹⁹ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Тимошенко - пропопулізм, Путіна, новіобличчя: KishikaNa. In: *Youtube* [online]. 00:39:42 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ydmtl3vGDMs>

¹²⁰ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Виступ Юлії Тимошенко на Національному форумі „Нова соціальна доктрина“. In: *Youtube* [online]. 00:12:45 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://social.nku.com.ua/>

¹²¹ HORONDI, Ludvik a kolektiv. Між Чавесом і Меркель: яка політична ідеологія у майбутнього президента України. Дослідження. *VoxUkraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/longreads/compass-ideology/index-ua.html>

všechny tyto názvy zdůrazňují význam politiky na ukrajinské politické scéně. Na příkladu její biografie je zřejmé, že se jedná o zkušeného politika, který prošel náročnou zkouškou po celou dobu své kariéry a neztrácí svou popularitu dodnes, ačkoli ne v tak rozsáhlém měřítku. Nicméně na projevy charismatického stylu Tymošenkové lze narazit v prohlášení různých osobností:

*„Mezi jednotlivými muži existuje myšlenka, že žena nebude schopna vyrovnat se s moderními výzvami, hospodářskou krizí, ochuzením obyvatelstva a válkou s agresorem. Praxe tento argument snadno vyvrací. Byla to Julia Tymošenková, která prokázala svou efektivitu při řešení mimořádně složitých úkolů v době krize, v době vyjednávacích procesů.“*¹²² – Andrij Kožemjakin, člen strany Baťkivščyna.

*„Juliju Volodymyrivnu znám jako vzdělanou, upřímnou a silnou osobu, která odolala velmi těžkým zkouškám na své životní cestě. Dnes ji považuji za nejlepší manažerku. Je silná, proto ji respektují dokonce i její nepřátelé.“*¹²³ – Leonid Kravčuk, ukrajinský politik, první prezident Ukrajiny.

*„Jakmile se objevily potíže, řekněte prosím, kdo z velkého počtu kandidátů přišel k lidem se srozumitelným programem, plánem a strategií vítězství, návratem okupovaných území? Jediná ona – Julija Tymošenková.“*¹²⁴ – Ivan Kyrilenko, místopředseda strany Baťkivščyna

*„Tymošenkové nejkrásnější kvality jako politika jsou její energie, její politický talent, schopnost porozumět lidem a vysoká schopnost s nimi komunikovat.“*¹²⁵ – Aleksander Kwaśniewski, polský politik a bývalý prezident Polské republiky.

*„Setkal jsem se dvakrát s Julijí Tymošenkovou. Má charisma. Je to velmi silná osobnost, prošla mnoha zkouškami a má jedinečnou kvalitu – je schopna překonat jakékoli potíže. Taková osoba může vést zemi.“*¹²⁶ – Paulo Coelho, brazilský spisovatel.

---

¹²²KOŽEMJAKIN, Andrij. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО „Батьківщина“ In: Youtube [online]. 00:50:43 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

¹²³KRAVČUK, Leonid. Виступ Першого Президента України на Форумі Єднання. In: Youtube [online]. 00:02:08 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=04UOhJogYWk>

¹²⁴KYRYLENKO, Ivan. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО „Батьківщина“. In: Youtube [online]. 1:26:21 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

¹²⁵KWASNIEWSKI, Alexander. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО „Батьківщина“. In: Youtube [online]. 1:39:54 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

¹²⁶COELHO, Paulo. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО „Батьківщина“. In: Youtube [online]. 1:38:58 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

Důležité je také to, že díky nové ústavě, kterou Tymošenková představuje ve svém programu, by si ukrajinská společnost měla zvolit parlamentní většinu v čele s kandidátem na post kancléře, jehož v případě vítězství ve volbách bude řídit vládu.

„Kandidát na kancléře se stává vedoucím stranického seznamu, který jde do parlamentu. Každý ví, že je kandidátem na post kancléře. A pokud strana vyhraje, každý ví, kdo je kancléř... A to je silnější než prezident, který je dnes volen.“¹²⁷

4.2.4. Pocit krizové situace

Tymošenková opakovaně zdůrazňuje krizové situace na Ukrajině téměř ve všech svých projevech. Politická při komunikaci s voliči používá silné emoce, a to dělá někdy na úkor faktům. Voliči mění svá rozhodnutí nikoliv proto, že mají nové informace, ale proto, že mají nové emoce. Prostřednictvím radosti, strachu nebo hněvu činí okamžitá rozhodnutí, jak reagovat na to, co se děje kolem. Studie navíc ukazují, že 95 % všech citací Tymošenkové má charakter negativních citových konotací¹²⁸, což následně vyvolává negativní reakce voliče.

„Dědictví pro nás bude velmi obtížné. Země má válku, ekonomické a průmyslové zdroje jsou vyčerpány, vstoupili jsme do deseti nejchudších zemí světa, celý systém moci je sítí korupce, veřejný dluh dosáhl rekordní úrovně za všechny časy nezávislosti země. Velikost a kvalita ekonomického dluhu poprvé ohrožuje naši národní bezpečnost... Všechny oblasti našeho života jsou v chaosu. Nejsme však zklamaní, nebojíme se, protože jsme zcela připraveni okamžitě začít ztělesňovat náš nový kurz Ukrajiny.“¹²⁹

„Ukrajina vstoupila nyní do období největší krize a chudoby ve své historii. Ukrajina, v nejhorších časech to nebylo, se nachází na prvním místě v oblasti korupce ve světě a v Evropě, jsme již horší než Moldavsko. Přibližně 60 % lidí žije pod hranicí chudoby a střední třídu prostě zničili.“¹³⁰

---

¹²⁷ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Україна має бути парламентською республікою канцлерського типу. In: Youtube [online]. 00:02:08 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XRk64t8RJg>

¹²⁸ ŠKARPOVA, Olena a kolektiv. Теорія брехні. Перший рейтинг популістів і брехунів в українській політиці від VoxUkraine. Vox Ukraine [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/longreads/lie-theory/index-ua.html>

¹²⁹ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Виступ Юлії Тимошенко на Національному форумі „Нова соціальна доктрина!“ In: Youtube [online]. 00:02:37 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://social.nku.com.ua/>

¹³⁰ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО „Батьківщина“. In: Youtube [online]. 2:14:58 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

Nicméně podle výzkumu v březnu 2017 bylo na Ukrajině v roce 2016 opravdu asi 60 % lidí pod hranicí chudoby. Do prosince 2017 je skutečná velikost existenčního minima 3091 UAH.¹³¹ Podle Státní statistické služby se tato úroveň v roce 2017 výrazně snížila na 49 %.¹³² V tomto případě Tymošenkova manipuluje s daty, protože používá zastaralé údaje z roku 2016, ačkoli se projev konal v roce 2019.

Je jasné, že vysoké sazby, nízké mzdy a inflace jsou druhým nejvýznamnějším problémem pro voliče. Tymošenkova proto slibuje snížení poplatků a cen plynu o polovinu: „*Snížíme cenu plynu o polovinu a toto rozhodnutí bude prvním krokem nového prezidenta. V souladu s tím budou sníženy poplatky pro dodávky tepla a teplé vody, což bude znamenat výrazné snížení veřejných výdajů na tyto služby.*“¹³³ Nicméně tato sféra spadá do pravomoci vlády, ne prezidenta, takže pokud bude Tymošenkova zvolena, nebude moci splnit tento slib (pokud se jí nepodaří úspěšně provést změny ústavy).

Tymošenkova říká, že „*všichni, komu se podařilo uzurpovat a obsadit naše plynová pole bez pravidel a zákonů, si nyní na tom vydělávají. Říká něco o tržní ceně plynu, ale řekněte mi, prosím, existuje alespoň jedna země, kde je „tržní“ cena stanovena nařízením vlády? To není trh. To je totální teror proti Ukrajincům.*“¹³⁴ To je pravda, že na Ukrajině cena plynu není tržní, ale stanovená vládou, ale Ukrajina není jediná země na světě, kde existuje taková praxe. Podle studie World Gas Conference je cena plynu stanovena ve 43 % států centrálním výkonným orgánem¹³⁵.

---

¹³¹Too many lives scarcely touched by human development progress, UN report finds. *UNDP* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/presscenter/pressreleases/2017/03/30/too-many-lives-scarcely-touched-by-human-development-progress-un-report-finds.html>

¹³²Expenditure and resources of households of Ukraine in 2017. *Державна служба статистики України* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_vrdu2017_pdf.pdf

¹³³TYMOŠENKOVÁ, Julija. We will reduce the price of gas by half – this will be one of the first steps of the new government. *Yulia Tymoshenko – an official website* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.tymoshenko.ua/en/news-en/we-will-reduce-the-price-of-gas-by-half-this-will-be-one-of-the-first-steps-of-the-new-government/>

¹³⁴TYMOŠENKOVÁ, Julija. Наживо. В ефірі програми ПРАВО НА ВЛАДУ на телеканалі 1+1. In: *Facebook* [online]. 00:26:40 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: [https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/videos/285849778736765/?__xts__\[0\]=68](https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/videos/285849778736765/?__xts__[0]=68).

¹³⁵*Whole sale gas price survey 2018 edition: A global review of price formation mechanism* [online]. St. 22–23 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://www.igu.org/sites/default/files/node-document-field_file/IGU_Wholesale%20Gas%20Price%20Survey%202018%20Final.pdf

V prvních kapitolách svého programu „Nový kurz“ předvolební kampaně Tymošenkova opakovaně obviňovala „klanové oligarchické systémy“ z vytváření ekonomických problémů na Ukrajině. Věnuje tomu také velkou pozornost téměř ve všech projevech.

„První složkou, kterou na tomto modelu vidíme, je vytváření nových zákonů a předpisů našeho života. Zdůrazňuji našich předpisů a pravidel, nikoliv vnucených klanovým zkorumpovaným systémem spolu s vnějším řízením. Jedná se o novou ústavu, naši novou společenskou smlouvu... Nová ústava Ukrajiny zničí základy dosud neporazitelného klanu oligarchického konspiračního systému, který působí 27 let proti národu, proti státu... Všechny reformy byly provedeny mafiánským systémem jen pro ně samé.“¹³⁶

„Všichni vědí, že mě oligarchové dali do vězení, dobře víte, že se mnou bojují po celý můj politický život, a věřím, že nová ústava, kterou jsme předložili, jednoduše demontuje oligarchický režim a dokáže vybudovat skutečnou demokracii na Ukrajině. Takže oligarchové nebudou mít žádnou moc.“¹³⁷

„Jsem unavená poslouchat od jiných politiků, že korupci nelze překonat. To je cynismus a lež! Je to zločin proti vlastní zemi a jejich vlastním lidem. Tvrdím – korupce na Ukrajině bude překonána!“¹³⁸

Vnitřní nepřítel ukrajinského lidu jako „oligarchický klan“ je také doprovázen klasickou rétorikou ukrajinského politického prostředí, a to vnějším nepřítelem, čímž je Rusko jako stát-agresor. V podmínkách války a krize jsou to jedny z nejpobláznějších a nejsložitějších problémů politiků. Vnější a vnitřní politický vektor pro uznání okupace Krymu, války na východě a Ruska jako agresorské země je klíčovým ukazatelem pro určení budoucího směřování vnitřní a zahraniční politiky pro mír, bezpečnost a mezinárodní jednání. Politici proto ve svém programu vytváří určitý směr pro budoucí řešení těchto otázek. V případě Tymošenkové jde o skutečně negativní kritiku Ruska a slibuje, že vyřeší otázku míru v rámci Budapešťského memoranda¹³⁹:

---

¹³⁶Тимошенко, Юлія. Виступ Юлії Тимошенко на Національному форумі „Нова соціальна доктрина“. In: *Youtube* [online]. 00:31:50 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://social.nku.com.ua/>

¹³⁷Тимошенко, Юлія. Тимошенко і Пінчук. Новий курс для олігарха || СХЕМИ №188. In: *Youtube: Radio svoboda* [online]. 00:09:08 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4v5GPV-AWtE>

¹³⁸Тимошенко, Юлія. Корупцію в Україні буде подолано. *Батьківщина* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/yuliya-timoshenko-korupciyu-v-ukra%D1%97ni-bude-podolano/>

¹³⁹Тимошенко, Юлія. Новий курс України: Програма дій кандидата в президенти Юлії Тимошенко [online]. St. 7 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: file:///C:/Users/Acer/Downloads/Programa_diy.pdf

„Pro Putina a Kreml je výhodné mít na Ukrajině rozvrat, extrémní chudobu, kolaps, hospodářský pokles, a miliony lidí odjíždí proto z Ukrajiny. Neúspěšná Ukrajina je plánem Kremli.“¹⁴⁰

„Kreml zavedl sankce proti ukrajinským politikům, proti většině našich frakcí, proti mně osobně. A tyto sankce použil Kreml proti jejich největším nepřátelům.“¹⁴¹

Politická ve svých projevech klade důraz na důležité problémy Ukrajinců, tím apeluje na různé publikum, na jejich otázky a potíže, které je trápí. Je to velký počet voličů, jejichž pozornost a podporu je nutné pořád udržovat pod kontrolou, což však někdy vede k tomu, že Tymošenkova manipuluje s daty ve svém zájmu.

4.2.5. Krátkotrvající a sebeomezující charakter

Tymošenková jako zástupce staré generace politiků se spoléhá na své mnohaleté politické zkušenosti a z ohledu na to kritizuje úřad a nedostatky jeho práce, a to nejen z ohledu korumpovaných elit, které jsou u moci, ale také kvůli celé nesprávné struktuře fungování systému moci.

„Víte, že jsem dvakrát pracovala jako premiér a trochu jsem pochopila, jak funguje vláda. Rozumím také nedostatkům její práce. Prezident, vláda a parlament se neustále zabývají aktuálními záležitostmi, řeší taktické otázky a nikdy nemají čas přemýšlet o globálních trendech lidského rozvoje, analyzovat, co se děje ve světě a jak reagovat. Nemají čas pochopit a učinit správná strategická rozhodnutí, která mohou zvýšit konkurenceschopnost národa v globálním měřítku.“¹⁴²

Již víc než 20 let se Tymošenkova nachází v politice, a to nejčastěji jako opoziční poslanec. Politická se proto nemůže zbavit obrazu člena politické elity, protože po dlouhou dobu byla její součástí, jak ukazuje její vlastní životopis. Proto se v nové volební kampani Tymošenkova spoléhá nejen na to, že nahradí zkorumpované elity spolu se svými stoupenci, ale že zcela změní

---

¹⁴⁰ ТИМОШЕНКОВА, Julija. Тимошенко – пропопулізм, Путіна, новіобличчя: KishikaNa. In: Youtube[online]. 00:13:27 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ydmtl3vGDMs>

¹⁴¹ ТИМОШЕНКОВА, Julija. Тимошенко – пропопулізм, Путіна, новіобличчя: KishikaNa. In: Youtube[online]. 00:18:18 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ydmtl3vGDMs>

¹⁴² ТИМОШЕНКОВА, Julija a kolektiv. Нова Конституція: Тези виступу Юлії Тимошенко на Форумі „Новий Курс України“ [online]. St. 23, [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://nku.com.ua/wp-content/uploads/2019/04/new-constitution.pdf>

system řízení moci, proto zdůrazňuje vytvoření nové ústavy a změnu režimu na parlamentní typ v čele s kancléřem. Za takových okolností je těžké hovořit o krátkotrvajícím a sebeomezujícím charakteru činnosti politicky, protože struktury, které kritizuje a na které se bude v budoucnu spoléhat, Tymošenkova nahradí novým systémem řízení pomocí nového plánu, kterým ve skutečnosti apeluje na svévoliče.

4.2.6. „Chameleonská“ povaha

Ve své předvolební kampani Tymošenkova důsledně a metodicky sleduje ideje ze svého „Nového kurzu“. Avšak během její politické kariéry lze vidět, že někdy dochází k tomu, že mění své pozice v závislosti na tom, zda je ve vládě, nebo v opozici, což má vliv na předvolební myšlenky i v současné době. Tak například po prohlášení o zvýšení minimální mzdy úřadem premiéra – ministra Volodymyra Hrojsmana nejdřív Tymošenkova podporovala a vítala tuto myšlenku.

„Prohlášení Hrojsmana o zvýšení minimální mzdy o polovinu je výsledkem tlaku na vládu a společného kolosálního boje, který spolu provádí občanská společnost, odbory, strana Bat'kivščyna, my všichni.“¹⁴³

O pár měsíců později však dochází k tomu, že Tymošenkova toto zvýšení už kritizuje a vidí ho jako nespravedlivý čin ze strany vlády: *„S oznámením zvýšení minimální mzdy od 1. ledna na 3200 hřiven se vláda chystá podvádět a zničit systém tvorby mezd pro všechny Ukrajince.“¹⁴⁴* Avšak ve své předvolební kampani roku 2018–2019 Tymošenkova již slibuje zvýšení mezd 3,5krát. *„Naším cílem je postupně dosahovat úrovně mezd v Polsku během příštích 5 let, což je 3,5krát vyšší než na Ukrajině.“¹⁴⁵* *Růst mezd, to není populismus, ale je to páka ekonomického rozvoje.“¹⁴⁶*

Dalším příkladem je otázka zákona o prodeji zemědělské půdy (v současné době je prodej na Ukrajině zakázán). Frakce Bat'kivščyna vždy iniciovala prodloužení moratoria a blokovala

---

¹⁴³ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Уряд пообіцяв підняти мінімальні зарплати під тиском суспільства. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/posts/1181792191858882/>

¹⁴⁴ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Урядова ініціатива „3200“ – це абсолютний обман українців. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/posts/1187590891279012/>

¹⁴⁵ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Předvolební program. In: *Bat'kivščyna* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/programm/>

¹⁴⁶ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Зростання зарплат – це не популізм, а важіль розвитку економіки. In: *Youtube* [online]. 00:00:24. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=30oOmvRWVO0>

přijetí zákona o vytvoření trhu s půdou.¹⁴⁷ Avšak před 10 lety Tymošenková vláda předložila parlamentu návrh zákona „O trhu s půdou“¹⁴⁸. Nyní je rétorika týkající se prodeje pozemků zcela odlišná:

„Jde o rozšíření moratoria na prodej zemědělské půdy. V tomto případě je chudoba lidí přímým důsledkem korupce a otupělosti politických elit a politického vedení. Pokud elity jsou zkorumpované a hloupé, národ prožívá utrpením. Vy (obrací se k poslancům) jste se už tak cpali žrádlem, že se projevovat s tribuny je to pro vás jen legrace.“¹⁴⁹

4.3. Zda odpovídá rysům populisty

Výsledky analýzy Tymošenkové rétoriky během její předvolební kampaně jsou shrnuté v odpovídající tabulce 2.

Tabulka 2, výsledky analýzy populismu v rétorice Julije Tymošenkové

1. Nepřátelství vůči reprezentativní demokracii	
1.1 Kritika reprezentativní demokracie	Ano
1.2 Obhajoba principů přímé demokracie	Ano
2. Heartland	
2.1 Identifikace s vybranými idealizovanými lidmi	Ne
2.2 Obracení na minulost, její idealizace	Ne

¹⁴⁷ TYMOŠENKOVÁ, Julija. „Батьківщина“ домоглася продовження мораторію на продаж сільськогосподарської землі. In: *Bat'kivščyna* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/bat'kivshhina-domoglasya-prodovzhennya-moratoriyu-na-prodazh-silskogospodarsko%D1%97-zemli/>

¹⁴⁸ Проект Закону про ринок земель №2143 від 28.02.2008. *Офіційний портал Верховної Ради України* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31852

¹⁴⁹ TYMOŠENKOVÁ, Julija. Підтримаймо мораторій на продаж землі, бо українська земля – безцінна. In: *Youtube* [online]. 00:00:53 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XumTBUz09uM>

3. Nedostatek základních hodnot	
3.1. Absence ideologické základny	Ne
3.2 Charismatický vůdce	Ano
4. Využití pocitu krize	
4.1 Sociálně, ekonomicky nebo politicky obtížné situace	Ano
4.2 Apel k alespoň jedné sociální skupině.	Ano
5. Krátkotrvající a sebeomezující charakter	
5.1 Institucionální paradox.	Ne
6. Chameleonská povaha	
6.1 Přizpůsobování k situaci	Ano

Zdroj: vlastní zpracování na základě analýzy rétoriky a navržené metody

Téměř v každém projevu lze narazit na protikorupční a antioligarchickou rétoriku. Právě v oligarchických elitách Tymošenková vidí největší problém Ukrajiny, proto velmi často zmiňuje potřebu boje pro potlačení oligarchů. Zároveň klade důraz na kritiku reprezentativní demokracie na Ukrajině, na nutnost vytvoření nové ústavy a změny režimu na parlamentní typ. Oproti tomu výzkumy však ukazují, že Tymošenkové Bat'kivščyna nejhůř podporuje reformy mezi všemi pěti proevropskými parlamentními frakcemi.¹⁵⁰ Samotná Tymošenková obsadila 330. místo ze 423 poslanců v žebříčku podpory reforem,¹⁵¹ což není dobrým znakem politika, který ve svém politickém programu slibuje obrovský počet změn.

¹⁵⁰ККД депутата: як оцінити внесок кожного обранця у підтримку реформ. In: *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://voxukraine.org/ipr/index.html?utm_source=main-page&utm_medium=banner

¹⁵¹KUZIO, Taras. Бурбак – на 21-му місці, Ляшко – на 161-му, а Тимошенко – на 330-му. *Gazeta.ua* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://gazeta.ua/blog/50786/burbak-na-21mu-misci-lyashko-na-161mu-a-timoshenko-na-330mu>

Anti-globalizované výzvy nejsou tak zřejmé v její rétorice, avšak lze najít nejednoznačný vztah vůči MMF, a to dokonce jen v takové podobě, že Tymošenková nepopírá spolupráci s fondem, ale zdůrazňuje, že Ukrajina musí více spoléhat na vlastní síly.¹⁵²

Tymošenková klade důraz na základy přímé demokracie, zejména referenda, často zmiňuje důležitost ochrany lidských práv a svobod, proto ji nelze obviňovat z protidemokratických tendencí. Tenkrát se Tymošenková zaručila velkým počtem profesionálů, kteří vypracovali nový program „Nový kurz“, podle kterého zůstává ideologicky věrná sociálně demokratickým hodnotám, což podporuje její obraz charismatického lídra. Někdy však lze narazit na chameleonskou povahu političky při porovnání s prohlášeními z předchozích let její politické kariéry

Nejpoužívanější metodou pro získání voličů je využití pocitu krize, i když manipuluje s informací zhoršující opravdovou situaci. Pro to používá takové techniky, jako je zamlčení části informací, nahrazování pojmů, přehodnocení nebo podhodnocení, nesprávné porovnávání údajů. Dokonce podle výzkumu pouze v 26 % prohlášení Tymošenkové můžeme zjistit pravdu¹⁵³, což samozřejmě snižuje důvěryhodnost jejích slibů. Vidíme, že někdy má politička populistické projevy, které jsou charakteristické pro ukrajinské a zároveň evropské populisty. Ale podle výzkumu předvolební kampaně 2018–2019 nelze Juliji Tymošenkovou jednoznačně nazývat populistickým politikem.

---

¹⁵² TYMOŠENKOVÁ, Julija. We must rely only on ourselves to build a strong Ukraine. *Yulia Tymoshenko – an official website* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.tymoshenko.ua/en/news-en/we-must-rely-only-on-ourselves-to-build-a-strong-ukraine/>

¹⁵³ ŠKARPOVA, Olena a kolektiv. Теорія брехні. Перший рейтинг популістів і брехунів в українській політиці від VoxUkraine. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/longreads/lie-theory/index-ua.html>

Závěr

Populismus je komplexní a složitý fenomén, který je však zároveň nevyhnutelným jevem pro moderní politiku. Již několik let se političtí analytici snaží najít univerzální definici tohoto jevu, do níž by bylo možné zahrnout všechny zvláštní charakteristické projevy populismu po celém světě.

Populismus je slabá ideologie, která považuje společnost za rozdělenou na dvě homogenní a antagonistické skupiny – národ a elity. Příčiny, kvůli kterým dnes dochází k neuvěřitelně velké popularitě populistických hnutí, jsou spojené s tzv. neoliberálním konsenzem, který však vedl k prohloubení nerovností mezi určitými skupinami obyvatelstva. Situace se zhoršila ještě více v důsledku finanční krize, která způsobila další problémy, jako jsou migranti, nezaměstnanost, ztráta důvěry v instituce vlády atd. Nespokojenost se stávající situací našly odpovídající reakci v populistických hnutích a jejich lídrech, kteří se považovali za zachránce chudého lidu od všech možných problémů vyvolaných špatnými elitami. Nejznámější příklady jsou Donald Trump v USA, Siriza v Řecku, Podemos ve Španělsku nebo Národní fronta Marie LePen ve Francii.

Ukrajina se s rostoucím vlivem populistických hnutí nestala výjimkou. Obrovský počet problémů v politické, ekonomické a sociální sféře vedl k tomu, že tento stav začali využívat politici ke svým zájmům, a to zejména s pomocí populistické rétoriky. Ukrajinský volič je nakloněn paternalismu a myšlence, že by stát měl mít silný vliv na ekonomiku a osobní svobody občanů. Za takových okolností přání voličů rychle řešit všechny jejich problémy a populistické sliby politiků vytvořily ideální symbiózu, která ale vedla ke snížení racionálního uvažování a analýzy, a naopak k posílení vlivu emocí a rychlých reakcí. Příkladem jsou výsledky prezidentských voleb roku 2019, v jejichž důsledku zvítězil Volodymyr Zelenskyj, jenž neuvěřitelně rychle získal podporu většiny obyvatel země. Avšak Ukrajina čeká na další parlamentní volby, což znovu otevírá velké možnosti, aby kandidáti použili populismus ve svých předvolebních kampaních a získali tím co největší počet voličů. Proto rozpoznání populistů na Ukrajině je stále velmi důležitým a aktuálním procesem. Právě díky analýze předvolební rétoriky kandidátky na funkci prezidenta Julije Tymošenkové ve své práci ukazují, jak lze rozpoznat populistické rysy politika.

Pro analýzu používám 6 charakteristických bodů podle Paule Taggarta, jako jsou nepřátelství vůči reprezentativní demokracii, heartland, nedostatek základních hodnot, využití pocitu krize, krátkotrvající a sebeomezující charakter a chameleonská povaha. Díky zahrnutí těchto rysů do tabulky zkoumám různé projevy v médiích a na sociálních sítích, lze dospět k závěru, zda je možné politického aktéra, konkrétně Juliji Tymošenkovou, považovat za populistického politika.

Podle výzkumu jsem došla k závěru, že líderku strany Baťkivščyna Juliji Tymošenkovou nelze považovat jednoznačně za populistického politika, i když používá populistické metody ve své předvolební kampani.

V uvedených příkladech rétoriky lze vidět kritiku reprezentativní demokracie a obhajobu přímé, zejména principu referend pro odstranění vad zastupitelské demokracie na Ukrajině, které jsou podle političky způsobeny korumpovanými oligarchy. Tymošenkova apeluje na problémy chudých občanů, zemědělců a zástupců jiných dělnických profesí, tyto projevy jsou vždy doprovázeny agresivní kritikou oligarchů. Proměnlivé chování političky záleží na tom, zda se nachází ve vládě, nebo v opozici, mění se zároveň i její rétorika vůči různým otázkám. V předvolební kampani je Tymošenkova profesionálně připravená obhajovat svůj politický program, i když někdy k tomu využívá manipulační techniky s daty a údaji. V rétorice prakticky nevznikají antiglobalistické projevy, ale jsou zdůrazněna protikorupční hesla a pocit krize je využít pro získání voličů, což je velmi charakteristické téměř pro všechny politiky Ukrajiny.

Tento výzkum může být příkladem pro ukrajinské voliče, jak kriticky analyzovat rétoriku kandidátů a přemýšlet o tom, jak správně hlasovat s pomocí rozumu, nikoliv emocí. Doufám, že ukrajinští politici nebudou natolik zneužívat důvěru svých voličů, ignorovat požadavky obyvatelstva, že nebudou přehlížet korupci a následně doufat, že pomocí populistických metod budou moci znovu získat místo v politice. Ukrajina opravdu potřebuje změnu. Škoda jen, že v podmínkách slabé demokracie na Ukrajině mohou mít experimenty s populismem fatální následky.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

CANOVAN, Margaret. *Populism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1981. ISBN 0151730784

CANOVAN, Margaret. *Two strategies for the study of populism* [online]. 1982, 544-552 [cit. 2019-04-04]

JUDIS, John B. *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. St. 28 New York: Columbia Global Reports, [2016]. ISBN 978-0-9971-2644-0.

LACLAU, Ernesto. *Politics and Ideology in Marxist Theory: Capitalism - Fascism - Populism* [online]. London, 1977 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://aklatangbayan.files.wordpress.com/2013/03/politics-and-ideology-in-marxist-theory.pdf>

MARCH, Luke. Populism in the post-Soviet states.. KALTWASSER, TAGGART a ESPEJO. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press, 2017, s. 214-239. ISBN 9780198803560.

MUDDE, Cas. Populism. KALTWASSER, TAGGART a ESPEJO. *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford University Press, 2017, ISBN 9780198803560.

MÜLLER, Jan-Werner. *Co je to populismus* Přeložila Markéta HOFMEISTEROVÁ. Praha: Dybbuk, 2017. ISBN 978-80-7438-183-6.

TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, 2000. ISBN 0-335-20045-1.

Odborné články

KOCHAN, Georgij. Політична корупція як наслідок конфлікту між державою та суспільством. *Наукові записки* [online]. ПiЕНДiм. I. Ф. Кураса НАН України, (42) [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kokhan_politychna.pdf

KUZIO, Taras. Democratic Revolutions from a Different Angle: Social Populism and National Identity in Ukraine's 2004 Orange Revolution. *Journal of Contemporary European Studies* [online]. 2012, 20(1), 41-54 [cit. 2019-06-03]. DOI: 10.1080/14782804.2012.656951.

KUZIO, Taras. Populism in Ukraine and Europe: Similar but Also Different. St. 18 SEGBERS, Klaus. *Populism in Europe* [online]. Center for Global Politics. 2018, [cit. 2019-04-05]. ISBN 1869-9243. Dostupné z: https://www.global-politics.org/news-blog/working-papers/cgp-working-paper-01-2018/CGP_WP09_2018.pdf

SHAY, R. Problems of functioning of political parties in Ukraine and ways to improve their activities. [online]. St. 284. 2016. s. 282-286 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5665/vnulpurn201685545.pdf>

Online zdroje

"Юліна тисяча" вилилась казні у 5 мільярдів. *Економічна правда* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.epravda.com.ua/news/2009/03/3/183949>

«Український прорив». Програма Блока Юлії Тимошенко. *Media Port* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/4ad353bc4ba84/>

100 самых богатых людей Украины. *Фокус* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://focus.ua/files/2019/txt/04/rating/12_13_1.jpg

BERSHIDSKY, Leonid. This Graft Scandal May Be Too Much Even for Ukraine: A nation inured to corruption is rattled by the theft of millions from the military. *Bloomberg* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2019-02-27/ukraine-military-procurement-scandal-shakes-presidential-race>

BRIK, Timofij a Oleksij KREMENJUK. Справа наліво: що думають українці про державний контроль економіки та особистих свобод?. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/sprava-nalivo-shho-dumayut-bilshist-ukrayintsiv-pro-derzhavnij-kontrol-ekonomiki-ta-osobistih-svobod/>

Cambridge dictionary: Meaning of populism in English [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/populism>

CASE OF TYMOSHENKO v. UKRAINE: Application no. 49872/11. *European court of human rights* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-119382%22%5D%7D>

ČIŽOV, Georgij. Популизм как общий вызов: Украина в объятиях популизма [online]. St. 116 Политическая энциклопедия, 2018 [cit. 2019-06-19]. ISBN 978-5-8243-2210-1. Dostupné z: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=48500a62-2eba-8034-2038-02559bd93d9d&groupId=252038

ČOBIT, Dmytro. *Політичнамакуха* [online]. [cit. 2019-06-03]. ISBN 966-7544-46-1. Dostupné z: <https://www.e-reading.club/book.php?book=1008385>

DAVYDENKO, Borys a Olena SHKARPOVA. Михайло Мінаков: Перемога популістів у 2019-му прирікає Україну на період безвиході. *Vox Ukraine* [online]. 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/mihajlo-minakov-peremoga-populistiv-u-2019-mu-pririkaye-ukrayinu-na-period-bezvihodi/>

Expenditure and resources of households of Ukraine in 2017. *Державна служба статистики України* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_vrdu2017_pdf.pdf

Extraordinary parliamentary election 2014. *Central Election Commission* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20141029094157/http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/wp300ept001f01=910.html>

HORONDI, Ludvikakolektiv. Між Чавесом і Меркель: яка політична ідеологія у майбутнього президента України. Дослідження. *VoxUkraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/longreads/compass-ideology/index-ua.html>

Investigating Corruption in Ukraine: A Case Study of Internet Journalist Georgy Gongadze. *World Bank Insitute* [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <http://siteresources.worldbank.org/INTWBIGOVANTCOR/Resources/gongadze1.pdf>

Kandidatúru na ukrajinského prezidenta ohlásil komik Zelenskyj. *Aktuality.sk* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.aktuality.sk/clanok/653188/kandidaturu-na-ukrajinskeho-prezidenta-ohlasil-volodymyr-zelenskyj/>

KUZIO, Taras. Бурбак – на 21-му місці, Ляшко – на 161-му, а Тимошенко – на 330-му. *Gazeta ua* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://gazeta.ua/blog/50786/burbak-na-21mu-misci-lyashko-na-161mu-a-timoshenko-na-330mu>

LESČENKO, Sergij. Web-архіви не горять, шановні технологи БЮТ. *Українська правда* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/4ad353bc4ba84/>

LEWIS, CLARKE, BARR, HOLDER a KOMMENDA. Revealed: one in four Europeans vote populist: Exclusive research shows how populists tripled their vote over the past two decades. *The Guardian* [online]. 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2018/nov/20/revealed-one-in-four-europeans-vote-populist>

MAHAZOVA, Anastasija. Зірки шоубізу і кандидати у президенти. Хто кого використовує?. *Radio Svoboda* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/showbiz-starts-and-presidential-candidates-who-uses-whom/29830494.html>

MALAČIVSKA-DANČYK, Marjana. Хто у кого «краде» рейтинг? Мінливість електоральних настроїв на Президентських виборах 2019 року. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/hto-u-kogo-krade-rejting-minlivist-elektoralnih-nastroyiv-na-prezidentskih-viborah-2019-roku/>

Millions donated to Tymoshenko's political party by fake donors: journalistic probe. *UNIAN* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.unian.info/politics/10464525-millions-donated-to-tymoshenko-s-political-party-by-fake-donors-journalistic-probe.html>

MONITORING OF THE ELECTORAL MOODS OF UKRAINIANS (16-21 MAY, 2019). *Соціологічна група Рейтинг* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/en/research/ukraine/monitoring_elektoralnyh_nastroeniy_ukraincev_16-21_maya_2019.html

MOTRUNYČ, Mariana. Родина Тимошенко заробляє на мережі ломбардів через офшори. *Bihus.info*[online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://bihus.info/rodina-timosenko-zaroblae-na-merezi-lombardiv-cerez-ofsori>

Police establish 36 facts of bribing voters. *Cenzor.net* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://cenzor.net.ua/en/news/3110609/police_establish_36_facts_of_bribing_voters_avakov

PONOMARENKO, Illia. Tymoshenko's party could be financed by fake donations, journalists say. *KyivPost*[online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/tymoshenkos-party-could-be-financed-by-fake-donations-journalists-say.html>

Presidential Election 2019: Rating, problems, public mood. *Democratic Initiatives foundation: Ilko Kucheriv* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/en/article/presidential-election-2019>

RYBAK, Olena. «Політичні ідеології померли», але «Зарано ховати ідеології»: Переказ дискусії другого VoxClub. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/uk/politichni-ideologiyi-pomerli-ale-zarano-hovati-ideologiyi-perekaz-diskusiyi/>

ŠKARPOVA, Olena a kolektiv. Теорія брехні. Перший рейтинг популістів і брехунів в українській політиці від VoxUkraine. *Vox Ukraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://voxukraine.org/longreads/lie-theory/index-ua.html>

TICHÝ, Lukáš. Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009. *Euroskop.cz* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynove-krize-2009/>

Too many lives scarcely touched by human development progress, UN report finds. *UNDP*[online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/presscenter/pressreleases/2017/03/30/too-many-lives-scarcely-touched-by-human-development-progress-un-report-finds.html>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Тимошенко считает результаты выборов сфальсифицированными, но оспаривать их не будет. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=7mNazhccMvU1>

Ukrajinský prezident Zelenskyj rozpustil parlament a vypsál předčasné volby. *Deník.cz* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/ukrajinsky-prezident-zelenskyj-rozpustil-parlament-a-vypsal-predcasne-volby-20190521.html

Volby prezidenta Ukrajiny 2019: Druhé kolo. *Ústřední volební komise Ukrajiny* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp300pt001f01=720.html>

Volby prezidenta Ukrajiny 2019: První kolo. *Ústřední volební komise Ukrajiny* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp300pt001f01=719.html>

Whole sale gas price survey 2018 edition: A global review of price formation mechanism [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://www.igu.org/sites/default/files/node-document-field_file/IGU_Wholesale%20Gas%20Price%20Survey%202018%20Final.pdf

Yulia Tymoshenko announces presidential campaign bid. *Yulia Tymoshenko* [online]. 2014 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.tymoshenko.ua/en/news-en/yulia-tymoshenko-announces-presidential-campaign-bid/>

Zelenskyj ihned po inauguraci rozpustil parlament. *Parlamentní listy* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zelenskyj-ihned-po-inauguraci-rozpustil-parlament-582186>

Вибори президента: Результати голосування. *Центральна виборча комісія* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2019/wp300pt001f01=719.html>

Детектор виборів. Головні тенденції інфопростору 18 — 24 лютого 2019 року. *ГО «Детектор медіа»* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://vybory.detector.media/2019/02/25/detektor-vyboriv-holovni-tendentsiji-infoprostoru-18-24-lyutoho-2019-roku/>

ЕС вимагає відновлення постачання газу. *UNIAN* [online]. 2009 [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.unian.ua/eunews/177774-es-vimagae-vidnovlennya-postachannya-gazu.html>

ККД депутата: як оцінити внесок кожного обранця у підтримку реформ. In: *VoxUkraine* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: https://voxukraine.org/ipr/index.html?utm_source=main-page&utm_medium=banner

КМІС, ЦЕНТР РАЗУМКОВА а РЕЙТИНГ. *Моніторинг електоральних настроїв українців* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_3ua_monitoring_112018_press.pdf

Моніторинг електоральних настроїв українців. *Sociologická skupina Rating* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_3ua_monitoring_112018_press.pdf

Новый тизер "Слуга Народа 2"! In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=MQZYTsaPIUo>

Олігархи продовжують домінувати у важливих галузях економіки — Світовий банк. *Українська правда: Економічна правда* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/02/11/645158/>

Партія витратила ще 55 мільйонів на "Новий курс" Тимошенко. *Чесно* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.chesno.org/post/1167/>

Передвиборча програма Юлії Тимошенко: Центральна виборча комісія [online]. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vp2014/wp001>

РЕЙТИНГ, КМІС, ЦЕНТР РАЗУМКОВА. *Моніторинг електоральних настроїв українців* [online]. In: . 2018 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20181113_Monitoring/RG_3UA_Monitoring_112018_press.pdf

Скільки в Україні політичних партій, що реально діють. *InterfaxUkraine* [online]. 2018 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ua.interfax.com.ua/news/election2019/546626.html>

Тимошенко буде балотуватися на пост президента. *UNIAN* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.unian.ua/politics/2188154-timoshenko-bude-balotuvatisya-na-post-prezidenta.html>

Хто за кого проголосував: Демографія Національного екзит-полу'2019 першого туру президентських виборів. *Фонд Демократичної ініціативи* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://dif.org.ua/article/khto-za-kogo-progolosuvav-demografiya-natsionalnogo-ekzit-polu>

Programové a stranické materialy:

COELHO, Paulo. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО «Батьківщина». In: *Youtube* [online]. 1:38:58 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

Forum «Новий економічний курс України». *Батьківщина* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/forum-novij-ekonomichnij-kurs-ukra%D1%97ni-nazhivo/>

KOŽEMJAKIN, Andrij. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО «Батьківщина». In: *Youtube* [online]. 00:50:43 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

KRAVČUK, Leonid. Виступ Першого Президента України на Форумі Єднання. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=04UOhJogYWk>

KWASNIEWSKI, Alexander. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО «Батьківщина». In: *Youtube* [online]. 1:39:54 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

KYRYLENKO, Ivan. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО «Батьківщина». In: *Youtube* [online]. 1:26:21 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

TYMOŠENKOVÁ, Julija a kolektiv. *НОВА КОНСТИТУЦІЯ: Тези виступу Юлії Тимошенко на Форумі «Новий Курс України»* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://nku.com.ua/wp-content/uploads/2019/04/new-constitution.pdf>

TYMOŠENKOVÁ, Julija a kolektiv. *НОВА СЕЛЯНСЬКА ПОЛІТИКА* [online]. S. 1-16 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://nku.com.ua/wp-content/uploads/2019/04/nova-selyanska-polityka.pdf>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. «Батьківщина» домоглася продовження мораторію на продаж сільськогосподарської землі. In: *Bat'kivščyna* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/bat'kivshhina-domoglasya-prodovzhennya-moratoriyu-na-prodazh-silskogospodarsko%D1%97-zemli/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. 31 березня – історичний день, що змінить майбутнє України. *Bat'kivščyna* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/yuliya-tymoshenko-31-bereznja-istorichnij-den-shho-zminit-majbutnye-ukra%D1%97ni/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Předvolební program. In: *Bat'kivščyna* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/programm/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. We must rely only on ourselves to build a strong Ukraine. *Yulia Tymoshenko - an official website* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.tymoshenko.ua/en/news-en/we-must-rely-only-on-ourselves-to-build-a-strong-ukraine/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. We will reduce the price of gas by half – this will be one of the first steps of the new government. *Yulia Tymoshenko - an official website* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.tymoshenko.ua/en/news-en/we-will-reduce-the-price-of-gas-by-half-this-will-be-one-of-the-first-steps-of-the-new-government/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Виступ Юлії Тимошенко на Національному форумі «Нова соціальна доктрина». In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://social.nku.com.ua/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Всеукраїнський молодіжний форум. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CfPIOHYI2EM>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Зростання зарплат – це не популізм, а важіль розвитку економіки. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=30oOmvRWVO0>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Наживо. В ефірі програми ПРАВО НА ВЛАДУ на телеканалі 1+1. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: [https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/videos/285849778736765/?_xts__\[0\]=68](https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/videos/285849778736765/?_xts__[0]=68).

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Нова народна Конституція: Презентація концерту. In: *Youtube* [online] [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://constitution.nku.com.ua/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Підтримаймо мораторій на продаж землі, бо українська земля – безцінна. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XumTBUz09uM>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Політичне ток-шоу Право на владу. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jRkRoZ5hE98>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Програмний виступ Юлії Тимошенко на Форумі «Новий курс України». In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=6ikHb5200MQ>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Тимошенко - пропопулізм, Путіна, новіобличчя: KishikaNa. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ydmtl3vGDMs>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Тимошенко і Пінчук. Новий курс для олігарха || СХЕМИ №188. In: *Youtube: Radio svoboda* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4v5GPV-AWtE>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Україна має бути парламентською республікою канцлерського типу. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_XRk64t8RJg

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Україні потрібен референдум щодо вступу до НАТО. In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4Pg3PZ3GI18>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Уряд пообіцяв підняти мінімальні зарплати під тиском суспільства. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/posts/1181792191858882/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Урядова ініціатива «3200» – це абсолютний обман українців. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/YuliaTymoshenko/posts/1187590891279012/>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Форум Єднання. Урочистий з'їзд ВО «Батьківщина». In: *Youtube* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=jvE7JRck7WI>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Ціна на газ – це злочин Порошенка проти українців!. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=2079427922146438>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Як люди зможуть міняти владу через референдум?. In: *Facebook* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=677181222642227>

TYMOŠENKOVÁ, Julija. *Новий курс України: Програма дій кандидата в президенти Юлії Тимошенко* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: file:///C:/Users/Acer/Downloads/Programa_diy.pdf

TYMOŠENKOVÁ, Julija. Корупцію в Україні буде подолано. *Батьківщина* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/yuliya-tymoshenko-korupciyu-v-ukra%D1%97ni-bude-podolano/>

Проект Закону про ринок земель №2143 від 28.02.2008. *Офіційний портал Верховної Ради України* [online]. [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31852

Форум «Новий економічний курс України». *Батьківщина* [online]. 00:19:46 [cit. 2019-06-19]. Dostupné z: <https://ba.org.ua/forum-novij-ekonomichnij-kurs-ukra%D1%97ni-nazhivo/>

Seznam grafů a tabulek

Grafy

Graf 1, ratingy kandidátů květen 2018 – prosinec 2019, v procentech	28
Graf 2, rozdělení hlasů podle věku v prvním kole	29

Tabulky

Tabulka 1, metoda pro analýzu populismu v rétorice politika	32
Tabulka 2, výsledky analýzy populismu v rétorice Julije Tymošenkové.....	48